

Hyvän elämän edellytykset Itä-Suomessa: alle 30-vuotiaiden nuorten näkemyksiä

Nuoret Itä-Suomen tulevaisuuden tekijöinä -tutkimushankkeen loppuraportti
E2 Tutkimus 2024

© E2 Tutkimus

Tekijät: Eija Eronen, Tuija Väyrynen, Arttu Manninen, Ville Pitkänen & Jenni Simonen

E2 Tutkimus 2024

Taitto: Tuija Väyrynen ja Roosa Veijola

ISBN: 978-952-5895-20-9

Saatteeksi:

Nuorten ajattelun tunteminen on Suomen menestyksen edellytys

Nuorista puhutaan paljon, mutta nuorten ajattelua ei välttämättä tunneta tai sille ei anneta riittävästi painoarvoa, kun mietitään Suomen, maan eri osien ja toimialojen menestystä. Julkisessa keskustelussa Itä-Suomeen liitetään usein stereotyyppinen näkemys sosiaalisesta, inhimillisestä ja taloudellisesta huono-osaisuudesta. Tällöin jää huomiotta, millaisia hyvän elämän mahdollisuuksia alue tarjoaa.

Tämä raportti antaa tilaa Itä-Suomessa asuvien nuorten näkemyksille. Julkaisu on elokuussa 2023 käynnistyneen *Nuoret Itä-Suomen tulevaisuuden tekijöinä* -tutkimushankkeen loppuraportti. Tulokset perustuvat monipuolisiin haastattelu- ja kyselyaineistoihin. Työ on jatkoa keväällä 2022 päättyneelle *Nuorten hyvä elämä* -tutkimushankkeelle, jossa tarkasteltiin nuoria aikuisia Oulussa, Vaasassa ja Helsingissä.

Tutkimuksen suunnittelusta ja toteutuksesta on vastannut monitieteinen **E2 Tutkimus**. Työtä ovat rahoittaneet **Kainuun liitto**, **MTK:n säätiö** ja **Palkansaajasäätiö**. Lämpimät kiitokset työn rahoittajille ja tekijöille.

Helsingissä 25.5.2024

Karina Jutila
Toimitusjohtaja
E2 Tutkimus
www.e2.fi

SISÄLLYS

1. Johdanto

Tausta ja tarkoitus.....6

Aineistot.....8

2. Tulokset

Huolet, toiveet ja reiluus: Kaksi kolmesta on tyytyväisiä elämäänsä.....12

Alueelle kiinnittyminen: Moni tuntee kotiseuturakkautta.....26

Itä-Suomen elinvoima: Enemmistö uskoo alueen valoisaan tulevaisuuteen.....42

Venäjän varjo: Rajan läheisyys huolestuttaa nuoria.....51

3. Tulosten tulkintaa: Mihin pitäisi havahtua?61

4. Lähteet.....68

5. Liitteet.....75

I. JOHDANTO

Tausta ja tarkoitus

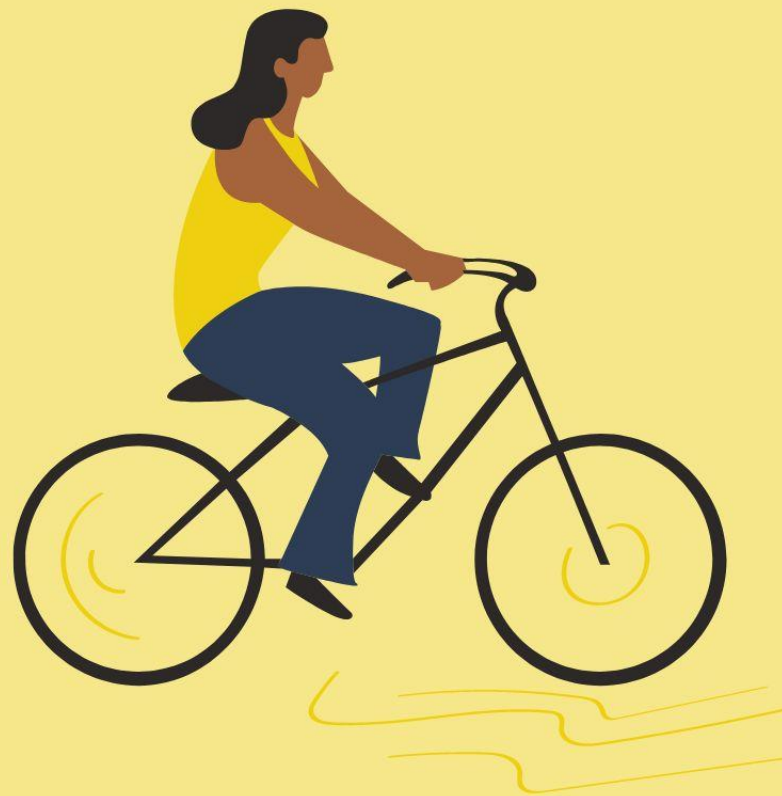
Tutkimuksen tavoite:

Tietoa Itä-Suomesta päättäjille ja työelämään

Tutkimus tuottaa tietoa Itä-Suomessa asuvista 15–29-vuotiaista nuorista päättäjille, työnantajille ja yrityksille, oppilaitoksille ja julkiseen keskusteluun. Työssä selvitettiin:

- Mitä Itä-Suomessa ja sen rajaseudulla asuvat nuoret ajattelevat hyvästä elämästä ja millaisena he näkevät tulevaisuutensa?
- Mitä he pitävät asuinalueidensa veto- ja pitovoimatekijöinä?
- Millaisena nuoret näkevät Itä-Suomen työmarkkinoiden tarjoamat mahdollisuudet?
- Miten he suhtautuvat vihreän siirtymän toteuttamiseen?
- Mitä nuoret ajattelevat Venäjän aloittaman sodan vaikutuksista asuinalueeseensa ja elämäänsä?

Aineistot

Kysely: vastaajina nuoret Pohjois- ja Etelä-Karjalasta sekä Kainuusta

Itäsuomalaisen nuorten asenteita kartoittava kyselyaineisto kerättiin Norstatin internetpaneelissa 29.2.2024–1.4.2024 välisenä aikana. Kyselyyn vastasi 381 Itä-Suomessa asuvaa nuorta, jotka ovat iältään 15–29-vuotiaita.

Kyselyn vastaajat ovat pääasiassa Kainuusta sekä Etelä- ja Pohjois-Karjalasta. Itäsuomalaisilla nuorilla tarkoitamme näissä maakunnissa asuvia nuoria. Aineisto on painotettu sukupuolen, iän ja asuinpaikan mukaan. Tarkemmat taustatiedot löytyvät liitteestä I.

Lisäksi raportissa on hyödynnetty **koko Suomen nuoria edustavaa vertailuaineistoa**, jossa osa Itä-Suomessa asuville nuorille esitetyistä kysymyksistä esitettiin samassa muodossa.

Tämä aineisto kerättiin Norstatin internetpaneelissa 22.11.2023–30.11.2023 ja siihen vastasi 1021 nuorta. Aineisto on painotettu sukupuolen, iän, ja asuinpaikan mukaan.

Ryhmähaastattelut: osallistujina nuoret Kajaanista, Kuhmosta ja Suomussalmelta

Tutkimusta varten toteutettiin 4 ryhmähaastattelua joulukuun 2023 ja maaliskuun 2024 välisenä aikana. Haastattelut tehtiin Teamsin välityksellä. Haastatteluiden kesto oli keskimäärin 1 tunti 20 minuuttia. Niissä keskusteltiin erityisesti nuorten voimavaroista ja toiveista, Venäjän aloittaman sodan vaikutuksista ja Itä-Suomeen kiinnittymisestä.

Haastatteluihin osallistui yhteensä 26 alle 30-vuotiasta nuorta aikuista Kajaanista, Kuhmosta ja Suomussalmelta. Haastatellut nuoret olivat opiskelijoita, ammattiin valmistuneita ja työpajatoimintaan osallistujia. Yhteen ryhmähaastatteluun osallistui kansainvälisiä opiskelijoita.

Raportissa hyödynnetään sitaatteja haastatteluista. Sitaattien yhteyteen on merkitty haastattelutunnus.

2. TUTKIMUKSEN TULOKSET

Huolet, toiveet ja reiluus:
Kaksi kolmesta on tyytyväisiä
elämäänsä

Osion tarkoitus

Tässä osiossa lähestymme nuorten tulevaisuusvisioita sekä ajatuksia hyvästä elämästä heidän huoltensa ja toiveidensa kautta. Selvitämme myös, kuinka tyytyväisiä nuoret ovat elämäänsä. Lisäksi tarkastelemme heidän näkemyksiään yhteiskunnan reiluudesta.

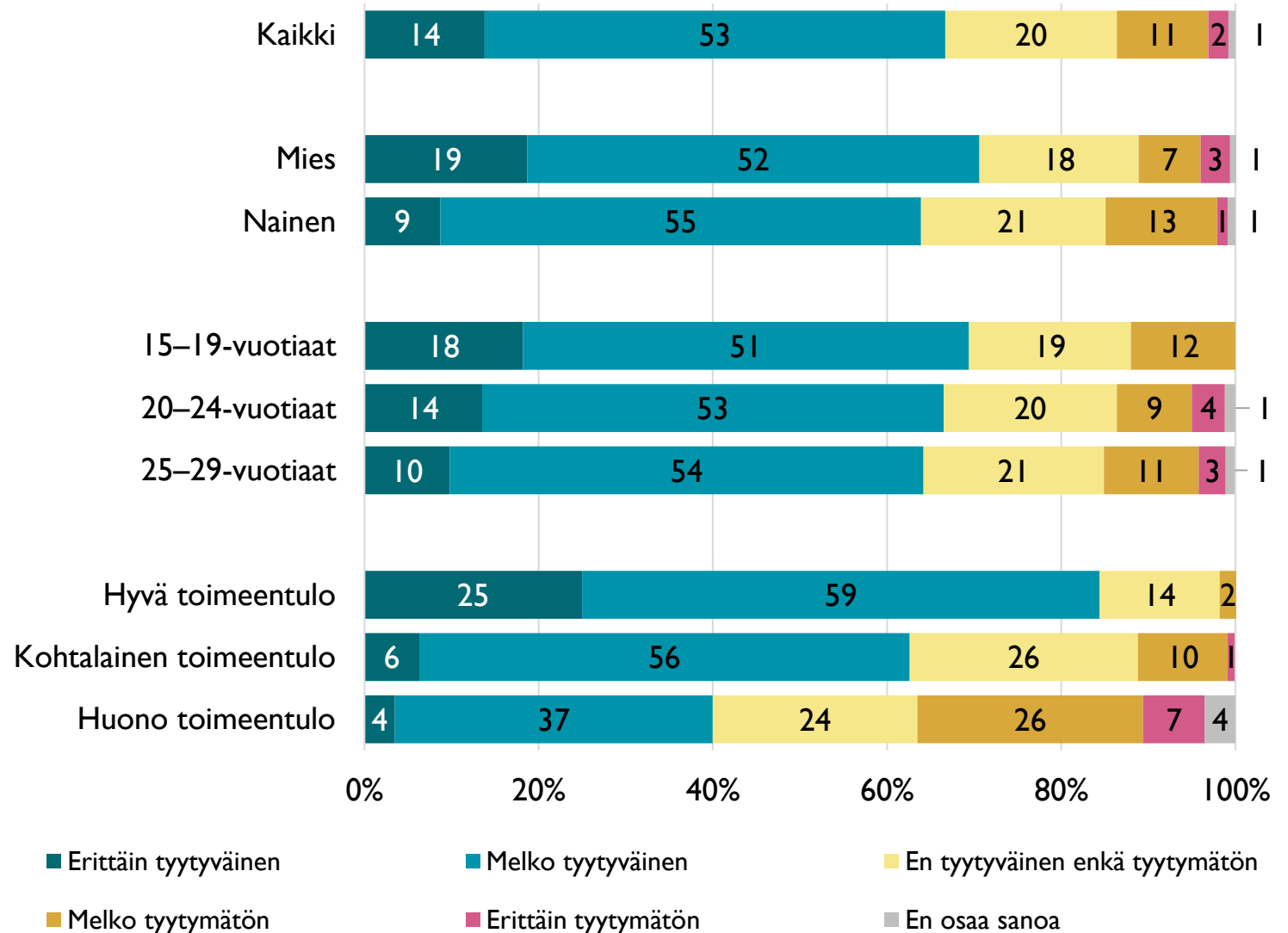
Tiivistelmä tuloksista

- Kyselyn perusteella kaksi kolmasosaa (67 %) Itä-Suomessa asuvista nuorista on tyytyväisiä tai melko tyytyväisiä omaan elämäänsä.
- Moni haastateltu nuori toivoo mieluisaa työtä ja vakaata toimeentuloa.
- Kysely osoittaa, että nuorista miehistä 72 prosenttia kokee yhteiskunnan olevan reilu heidän kaltaisilleen ihmisille. Nuorista naisista samoin kokee hieman yli puolet (56 %).
- Haastatteluiden mukaan nuoret kokevat epäreiluutta alueellisen eriarvoisuuden vuoksi.

Suurin osa Itä-Suomessa asuvista nuorista on tyytyväisiä elämäänsä

- Kaksi kolmasosaa (67 %) itäsuomalaisista nuorista on tällä hetkellä erittäin tyytyväisiä tai melko tyytyväisiä elämäänsä.
- Vain harva (13 %) on elämäänsä tyytymätön.
- Elämäänsä erittäin tyytyväisiä on enemmän nuorten miesten (19 %) kuin naisten (9 %).
- Huonosti toimeentulevat ovat selvästi useammin tyytymättömiä elämäänsä kuin hyväksi tai kohtalaiseksi toimeentulonsa kokevat nuoret.

Kuvio 1. Olen tällä hetkellä elämääni... (sukupuolen, ikäryhmän ja koetun toimeentulon mukaan, %)

Hyvä elämä – erot muihin suomalaisiin vähäisiä

Itäsuomalaisten nuorten näkemykset eivät eroa koko Suomen nuorten näkemyksistä.

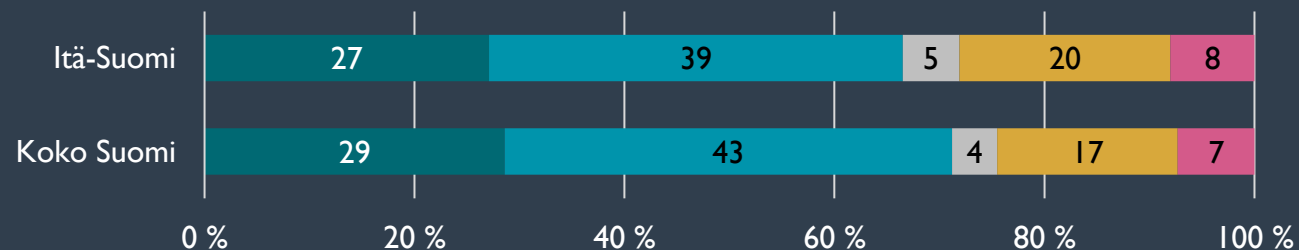
Kaksi kolmesta Itä-Suomessa asuvasta nuoresta (66 %) tuntee, että heidän elämällään on tarkoitus. Yli neljännes on kuitenkin päinvastaista mieltä.

70 prosenttia itäsuomalaisista nuorista on täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että he voivat hyödyntää hyvin kykyjään ja voimavarojaan.

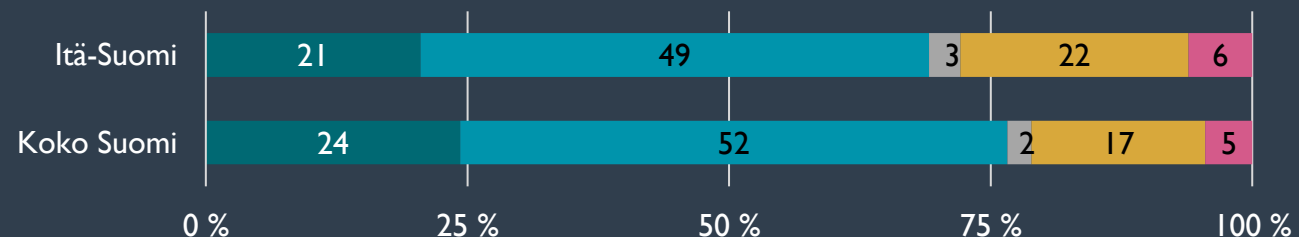
Lähes kaksi kolmesta (63 %) kokee voivansa elää sellaista elämää kuin haluaa. Ne, jotka kokevat kotitaloutensa toimeentulon huonoksi ovat väittämän kanssa samaa mieltä selvästi harvemmin (37 %) kuin kohtalaisesti (61 %) tai hyvin toimeentulevat (80 %). Erot ikäryhmien ja sukupuolten välillä ovat vähäisiä.

Kuvio 2. Missä määrin olet samaa tai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa? (Kaikki vastaajat, Itä-Suomi ja koko Suomi, %)

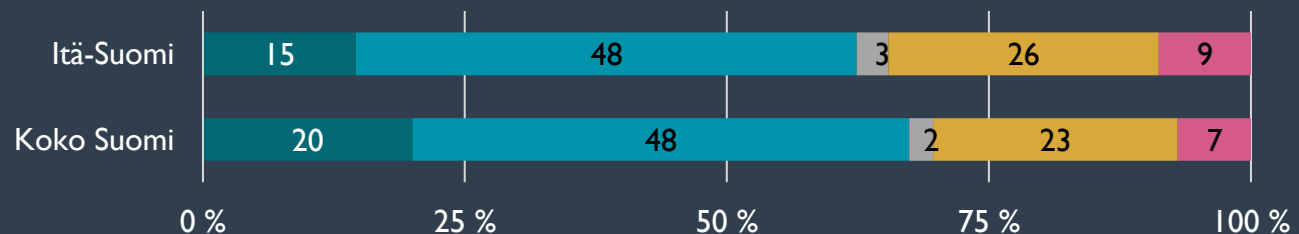
Tunnen, että elämälläni on tarkoitus

Pystyn hyödyntämään hyvin kykyjäni ja voimavarojani

Pystyn elämään sellaista elämää kuin haluan

■ Täysin samaa mieltä ■ Jokseenkin samaa mieltä ■ En osaa sanoa ■ Jokseenkin eri mieltä ■ Täysin eri mieltä

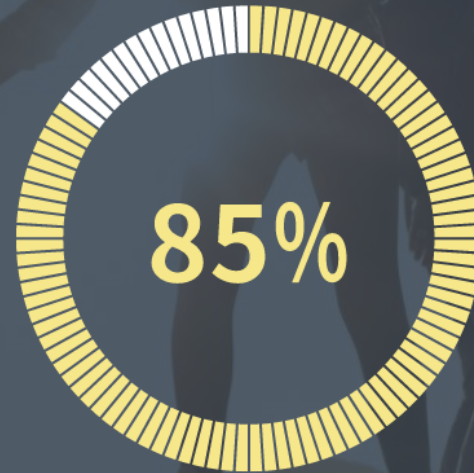
Haastattelut: Elämän merkityksellisyys ja onnellisuus kulkevat käsi kädessä

[Elämästä tekee merkityksellistä se, että] voi tuottaa muille hyvää mieltä ja onnistua omissa tavoitteissansa ja toteuttaa omanlaista elämää. Ne kävelee käsi kädessä, onnellisuus ja elämän merkityksellisyys. (H2 Kuhmo)

Actually, there are many things which makes life worth living: working as a team, achieving goals, meeting new people, enjoying life, traveling or going somewhere to work – – Like everything together makes life bright and cool, even hard, like when it's hard it's also cool because there is no bad experience in life. (H1 Kajaani)

Nuoret Itä-Suomessa kokevat, että heihin luotetaan

”Koen, että minuun luotetaan”

On jokseenkin tai täysin samaa mieltä.

”Saan apua silloin, kun sitä todella tarvitsen”

On jokseenkin tai täysin samaa mieltä.

Itäsuomalaisien nuorten huolena ovat erityisesti oma jaksaminen ja toimeentulon vaikeudet

Kuvio 3. Mitkä asiat pelottavat tai huolestuttavat sinua? Voit valita 1–5 tärkeimpänä pitämääsi vaihtoehtoa (%).

Kuviosta 3 nähdään, että Itä-Suomessa asuvien nuorten kaksi kärkihuolta liittyvät omaan jaksamiseen ja toimeentuloon. Myös suoriutuminen töissä tai opinnoissa huolettaa monia. Koko Suomen nuorten huolet ovat hyvin samansuuntaisia (ks. Liite 2).

Miehet valitsevat vaihtoehtoista keskimäärin kolme huolenaihetta, naiset neljä.

Taulukosta 1 (s. 19) nähdään, että naisista lähes kaksi kolmesta (60 %) on huolissaan omasta jaksamisestaan ja hyvinvoinnistaan, miehistä vain kolmannes (33 %). Myös toimeentuloon liittyvät vaikeudet huolestuttavat naisia (55 %) useammin kuin miehiä (34 %). Miehet valitsevat erilaisia huolia tasaisemmin kuin naiset.

Toimeentuloon liittyvät huolet korostuvat 25–29-vuotiaiden ikäryhmässä (60 %). Sen sijaan nuorimmassa ikäryhmässä korostuvat suoriutumispaineet: puolet 15–19-vuotiaista on huolissaan suoriutumisestaan töissä tai opinnoissa.

Yli puolet nuorista naisista on huolissaan omasta jaksamisestaan

Taulukko 1. Mitkä asiat pelottavat tai huolestuttavat sinua? Voit valita 1–5 tärkeimpänä pitämääsi vaihtoehtoa (sukupuolen ja ikäryhmän mukaan, %).

	Kaikki	Mies	Nainen	15–19-vuotiaat	20–24-vuotiaat	25–29-vuotiaat
Oma jaksaminen ja psyykkinen hyvinvointi	45	33	60	42	45	49
Toimeentuloon liittyvät vaikeudet	44	34	55	29	43	60
Suoriutuminen töissä tai opinnoissa	38	34	43	50	29	36
Ajatus läheisten menettämisestä/kuolemasta	33	23	45	34	30	34
Kansainväliset levottomuudet, konfliktit ja sodat	33	28	39	28	38	34
Läheisten terveys ja hyvinvointi	30	21	41	31	24	36
Työttömyys	27	30	23	26	24	31
Yksinäisyys	27	31	23	25	28	27
Oma fyysinen terveys	25	24	28	24	25	27
Ympäristön tila ja ilmastonmuutos	22	15	29	21	21	23
Yhteiskunnallisen ilmapiirin jännitteet	15	16	13	18	15	11
Syrjityksi tai kiusatuksi tuleminen	11	12	10	17	6	11
Globaalit pandemiat, kuten korona	8	9	8	7	10	7

Haastattelut: työelämässä suoriutuminen huolettaa nuoria

Nuorilla on omaan arkielämäänsä ja tulevaisuuteen liittyviä huolia. Lisäksi maailmantilanteen epävakaus herättää heissä huolta ja pelkoa.

For me, what scares me is the ability to solve the task. — I'm scared if I can deal with all the stuff in school. And right now, I have thesis to worry about, and I always worry about if I'm not good enough for the profession. (H1 Kajaani)

Mistä löytyy turvallinen, säännöllinen tulo? Kun on Kelan tuilla ja nakellaan paikasta toiseen, niin tulee monesti mietittyä, että miten löytää sen oman paikan. (H3 Suomussalmi)

Kun on sodan uhat ja ydinasejutut nyt hirveesti ilmassa, ilmastonmuutoshommat ei tunnu enää niin tärkeeltä. Tuntuu, että sota on se, mitä on tulossa. (H2 Kuhmo)

Nuorten haaveet ovat perinteisiä – moni toivoo löytävänsä oman paikkansa työelämässä

Haastatteluiden perusteella tyypillinen toive on merkityksellinen työ ja sen turvaama toimeentulo. Toisinaan hyvä palkka tuntuu kuitenkin tärkeämmältä kuin työn sisällöllinen mielekkyys. Lisäksi moni nuori tavoittelee tasapainoa työn ja henkilökohtaisen elämän välillä. Toisaalta he kokevat, että tulevaisuuden epävarmuus hankaloittaa tavoitteiden asettamista. Äärimmillään tämä herättää kokemuksia toivottomuudesta.

Ei ole tulevaisuutta. (H4 Kajaani)

I would say that to have a job that I truly love and have the opportunities for growth from every perspective, like from personal, professional as well. (H1 Kajaani)

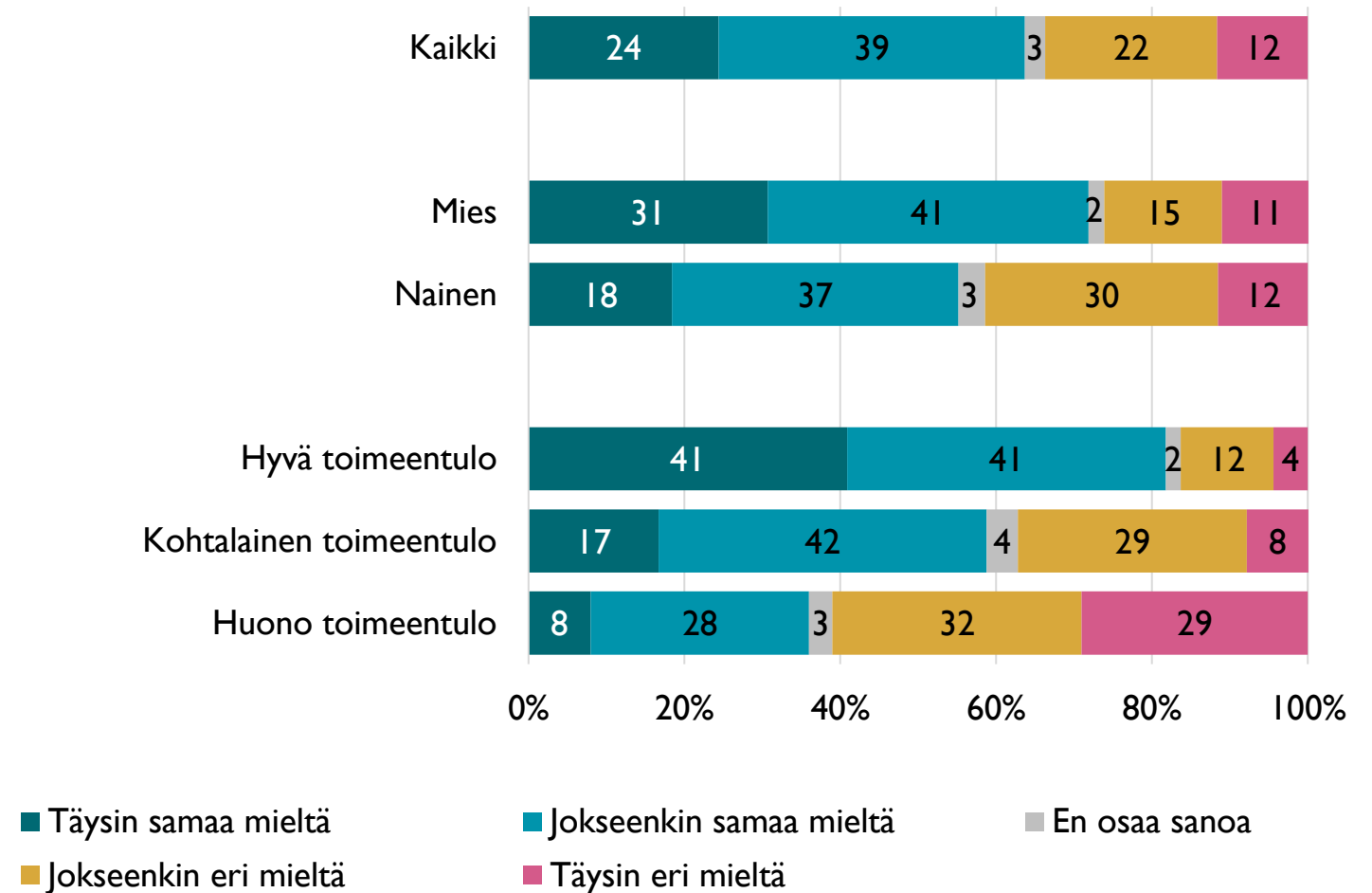
Ei tarvii joka päivä miettii, että mitä mä teen, jos tapahtuukin jotakin, eikä ookaan rahaa. (H2 Kuhmo)

Helppoa duunia ja hyvä palkka. Kun vaan pääsen mahdollisimman helpolla. Palkka juoksee, minä en. (H4 Kajaani)

Itä-Suomessa asuvat nuoret miehet pitävät yhteiskuntaa reiluna nuoria naisia useammin

- Nuorista miehistä 72 prosenttia kokee yhteiskunnan olevan reilu heidän kaltaisilleen ihmisille. Nuorista naisista samoin kokee hieman yli puolet.
- Hyvin toimeentulevat pitävät yhteiskuntaa useammin reiluna kuin kohtalaisesti ja huonosti toimeentulevat.

Kuvio 4. Missä määrin olet samaa tai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa? *Koen, että suomalainen yhteiskunta on reilu minun kaltaisiani ihmisiä kohtaan* (sukupuolen ja koetun toimeentulon mukaan, %).

Haastattelut: taloudellinen niukkuus saa monet tuntemaan epäreiluutta

Julkisen talouden leikkaukset ja maailmantilanteen epävakaus syventävät nuorten kokemaa epäreiluutta. Moni kokee, että omaan tulevaisuuteen on niiden vuoksi hankalaa vaikuttaa.

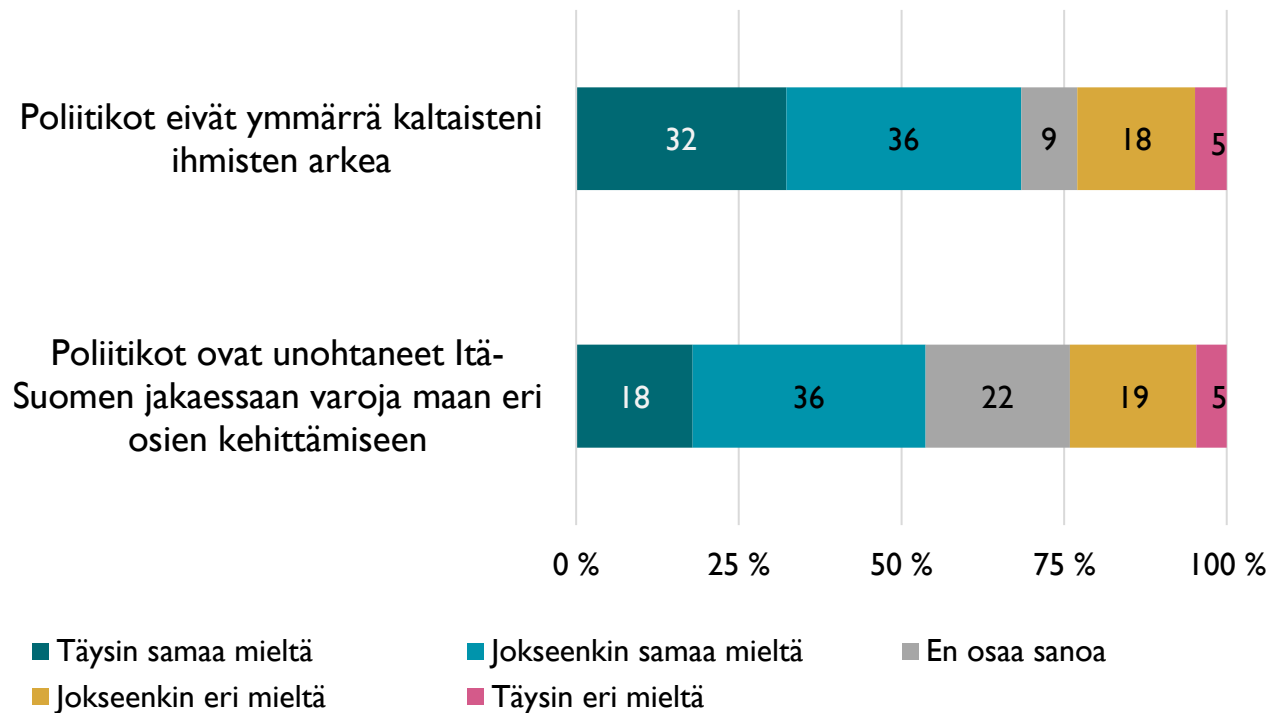
Ei tunnu tasavertaiselta, kun näkee, että a jaa, joillakin on ruokaa. Itellä on, herää päivään ja syö muutaman ruisleivän. Ja ihmetellään, että miks sulla on huono olla. No ihan sen takia, että ei oo mahdollisuutta parempaan. (H3 Suomussalmi)

Nämä leikkaukset, jotka kohdistuu nuoriin ja huono-osaisiin. Pitäisi valmistua ajoissa ja samaan aikaan tehdä töitä, että pystyy tukemaan itseensä taloudellisesti. Ei se mee käsi kädessä ja se tuntuu epäreilulta. (H2 Kuhmo)

Mikä maailma meille jää kaiken jälkeen? Jos ydinpommi laukee tänne, niin eihän meille ole tulevaisuutta. Tai jos ilmasto lämpenee kymmenen astetta, niin ilmastopakolaiset tulee meidän luokse. Maailman taakka tuntuu paljon raskaammalta. (H2 Kuhmo)

Nuorten mielestä poliitikot eivät ymmärrä heidän arkeaan

Kuvio 5. Ottaisitko kantaa seuraaviin väittämiin (%).

- Lähes 70 prosenttia nuorista on täysin tai jokseenkin sitä mieltä, että poliitikot eivät ymmärrä heidän kaltaistensa arkea.
- Eroja on havaittavissa ikäryhmien välillä: 25–29-vuotiaat (76 %) kokevat muita useammin, etteivät poliitikot ymmärrä heidän kaltaistensa arkea (15–19-vuotiaat 58 %, 20–24-vuotiaat 71 %)
- Hieman yli puolet nuorista kokee, että poliitikot ovat unohtaneet Itä-Suomen jakaessaan varoja maan eri osien kehittämiseen. Näkemykset alueiden eriarvoisesta kohtelusta korostuvat vanhimmassa ikäryhmässä (65 %) (15–19-vuotiaat 50 %, 20–24-vuotiaat 46 %).

Haastattelut: alueellinen eriarvoisuus on nuorten mielestä väärin

Nuorten mielestä on epäreilua, että pieniltä paikkakunnilta joudutaan muuttamaan pois opiskelun tai töiden vuoksi. Sen sijaan suuremmilla paikkakunnilla asuvat nuoret voivat tehdä töitä ja opiskella kotiseudullaan. Vastentahtoisen poismuuton seuraukset nuorten jaksamiselle ja hyvinvoinnille voivat olla merkittävät.

Täällä [Kuhmossa] ei välttämättä ole tulevaisuutta niille, jotka haluaisi jäädä. (H2 Kuhmo)

Jos asuu pienessä kaupungissa ja pitää lähteä opiskelemaan muualle, sitten perhe jää sinne pieneen kaupunkiin. On se nyt epäreilua, että isossa kaupungissa asuvat saa jatkaa elämänsä ihan normitapaan, se koulu on siellä paikan päällä. Muut joutuu ulos omasta elinpiiristä lähtemään. (H4 Kajaani)

Pahimmillaan on 15-vuotias, joka joutuu lähtemään. Se on ihan liian nuori. Ja kun lähtee, joutuu oleen vanhemmistaan erossa uudessa paikassa. Se on kaikki ihan uutta. En ihmettele yhtään, jos siinä mielenterveyskin kärsii samalla. (H3 Suomussalmi)

Alueelle kiinnittyminen: Moni tuntee kotiseuturakkautta

Osion tarkoitus

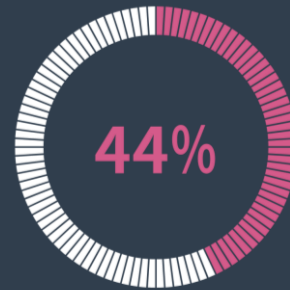
Tässä osiossa selvitämme, mitkä ovat nuorten mielestä Itä-Suomen veto- ja pitovoimatekijöitä. Lisäksi tarkastelemme nuorten kiinnittymistä asuinseuduilleen.

Tiivistelmä tuloksista

- Kyselyn perusteella nuoret Itä-Suomessa valitsevat perheen ja sukulaisten läheisyyden kaikista useimmin asuinpaikkakuntansa viiden tärkeimmän vetovoimatekijän joukkoon (44 %).
- Haastatellut nuoret puolestaan korostavat, että luonnonläheisyys, turvallisuus ja rauhallisuus lisäävät alueen houkuttelevuutta.
- Lähes puolet kyselyyn vastanneista nuorista (49 %) kokee hyvän elämän mahdollisuuksien kehittyneen asuinmaakunnassaan viimeisen viiden vuoden aikana. Silti selvästi yli puolet (62 %) pitää poismuuttoa todennäköisenä.
- Kyselyn mukaan suurin osa (69 %) itäsuomalaisista nuorista kokee kotiseuturakkautta. Enemmistö (59 %) heistä pitää todennäköisenä paluuta nykyiseen asuinmaakuntaansa, vaikka he jossain vaiheessa muuttaisivatkin muualle. Myös haastattelut osoittavat, että useat nuoret haaveilevat paluumuutosta.

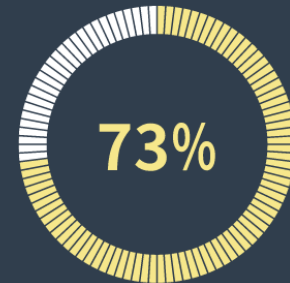
Kotipaikkakunnalla voi olla oma itsensä, mutta seurustelukumppanin löytäminen huolettaa monia

”Olen huolissani, etten löydä seurustelukumppania kotiseudultani.”

On jokseenkin tai täysin samaa mieltä.

”Kotipaikkakunnallani pystyn olemaan juuri sellainen kun olen”

On jokseenkin tai täysin samaa mieltä.

”Nykyinen asuinpaikkakuntani ei tarjoa minulle riittävästi elämyksiä ja kokemuksia”

On jokseenkin tai täysin samaa mieltä.

- Miehet (51 %) kokevat huolta seurustelukumppanin löytämisestä naisia (35 %) useammin. Lisäksi huoli on yleisempää 15–19 vuotiailla (57 %) kuin vanhemmissa ikäryhmissä (20–24-vuotiaat 36 %, 25–29-vuotiaat 38 %).
- Valtaosa nuorista (73 %) kokee pystyvänsä olemaan omalla asuinpaikkakunnallaan juuri sellainen kun on. 15–19-vuotiaat ovat väittämän kanssa eri mieltä useammin (31 %) kuin vanhemmat ikäryhmät (20–24-vuotiaat 20 %, 25–29-vuotiaat 21 %).
- Asuinpaikkakunnan tarjoamien elämysten ja kokemusten määrä jakaa vastaajia. Puolet vastaajista kokee, että tarjonta riittää, mutta lähes yhtä moni (47 %) on päinvastaista mieltä.

Erityisesti perheen, sukulaisten ja ystävien läheisyys tekevät asuinpaikkakunnasta vetovoimaisen

- Kyselyn perusteella nuoret Itä-Suomessa valitsevat perheen ja sukulaisten läheisyyden kaikista useimmin viiden asuinpaikkakuntansa tärkeimmän vetovoimatekijän joukkoon (44 %).
- Myös kavereiden ja ystävien läheisyys (38 %), kohtuulliset elinkustannukset (35 %), asuinpaikkakunnan turvallisuus (34 %) ja luonnonläheisyys (33 %) ovat monelle tärkeitä vetovoimatekijöitä.

Kuvio 6. Mitkä tekijät yleisesti tekevät asuinpaikkakunnasta vetovoimaisen sinulle? Valitse 5 tärkeimpänä pitämäsi tekijää (%).

Nuorten naisten
vetovoimatekijöiden kärjessä
perheen ja kavereiden
läheisyys, miehillä kohtuulliset
elinkustannukset

Nuoret miehet valitsevat keskimäärin
hieman vähemmän vetovoimatekijöitä
annetuista vaihtoehdoista verrattuna
nuoriin naisiin.

Vetovoimatekijöiden valinnassa naiset
ja miehet painottavat osin eri asioita:
naiset korostavat perhettä, ystäviä ja
luonnonläheisyyttä, miehet puolestaan
kohtuullisia elinkustannuksia, perheen
läheisyyttä ja asuinpaikan
turvallisuutta.

Vanhimmalle ikäryhmälle
elinkustannusten kohtuullisuus on
selvästi useammin tärkeää (49 %), kuin
nuoremmille (15–19-vuotiaat 25 %,
20–24-vuotiaat 32 %).

Taulukko 2. Mitkä tekijät yleisesti tekevät asuinpaikkakunnasta vetovoimaisen sinulle?
Valitse 5 tärkeimpänä pitämääsi tekijää (sukupuolen ja ikäryhmien mukaan, %).

	Kaikki	Mies	Nainen	15–19- vuotiaat	20–24- vuotiaat	25–29- vuotiaat
Perheen ja sukulaisten läheisyys	44	34	54	46	34	51
Kavereiden ja ystävien läheisyys	38	31	46	41	43	30
Kohtuulliset elinkustannukset	35	37	33	25	32	49
Asuinpaikkakunnan turvallisuus	34	33	37	37	30	36
Asuinpaikkakunnan luonnonläheisyys	33	22	45	25	33	39
Hyvä palvelujen saatavuus	27	21	34	27	29	24
Hyvät työnsaantimahdollisuudet	25	29	21	20	33	21
Monipuolinen opiskelu- ja koulutustarjonta	24	21	30	26	27	20
Hyvät liikenneyhteydet	23	24	21	22	25	23
Monipuoliset harraste- ja vapaa- ajanviettomahdollisuudet	22	21	24	22	15	30
Asukasmäärältään pieni paikkakunta	21	23	19	24	13	25
Hyvä asuntotarjonta	19	26	12	15	24	18
Asuinpaikkakunnan hyvä ilmapiiri	19	17	21	22	15	20
Asuinpaikkakunnan hyvä maine	12	17	8	16	12	9
Monipuolinen tapahtuma- ja kulttuuritarjonta	10	8	13	10	12	9
Asukasmäärältään iso paikkakunta	8	10	6	9	10	5
Hyvät mahdollisuudet muodostaa parisuhteita	8	9	6	9	8	7
Asuinpaikkakunnan monikulttuurisuus	6	9	3	8	7	4

Työnsaantimahdollisuudet ovat tärkeitä, mutta ne toteutuvat harvan kotipaikkakunnalla

Perheen ja sukulaisten läheisyys toteutuu omalla kotipaikkakunnalla puolella vastaajista. Nuoret naiset (60 %) kokevat sen toteutuvan nuoria miehiä (41 %) useammin. Useammalla naisella (51 %) on myös ystäviä ja kavereita lähellä verrattuna miehiin (35 %).

Luonnonläheisyys kohoaa listan kärkipäähän. Erityisesti nuoret naiset (55 %) ja 25–29-vuotiaat (54 %) kokevat luonnonläheisyyden toteutuvan kotipaikkakunnallaan.

Tärkeimpinä pidetyt vetovoimatekijät (ks. kuvio 6) vaikuttaisivat toteutuvan melko usein myös vastaajien kotipaikkakunnilla, mutta poikkeuksena ovat *työnsaantimahdollisuudet*. Joka neljäs pitää hyviä työnsaantimahdollisuuksia asuinpaikkakunnan yhtenä tärkeimmistä vetovoimatekijöistä. 15 prosenttia vastaajista kokee, että hyvät työnsaantimahdollisuudet toteutuvat kotipaikkakunnalla hyvin tällä hetkellä.

Kuvio 7. Mitkä näistä tekijöistä toteutuvat hyvin omalla kotipaikkakunnallasi? Valitse seuraavista ne, jotka toteutuvat omalla asuinpaikkakunnallasi (%).

Itä-Suomi jää muuta maata jälkeen erityisesti palveluiden saatavuudessa, liikenneyhteyksissä ja harrastemahdollisuuksissa

Taulukko 3. Mitkä näistä tekijöistä toteutuvat hyvin omalla kotipaikkakunnallasi? (%)

	Itä-Suomi	Koko Suomi
Hyvä palveluiden saatavuus	28 %	49 %
Hyvät liikenneyhteydet	23 %	49 %
Monipuoliset harraste- ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet	26 %	43 %
Monipuolinen opiskelu- ja koulutustarjonta	33 %	41 %
Monipuolinen tapahtuma- ja kulttuuritarjonta	13 %	33 %
Hyvät työnsaantimahdollisuudet	15 %	28 %
Asuinpaikkakunnan monikulttuurisuus	11 %	22 %

Haastattelut: luonnonläheisyys, turvallisuus ja rauhallisuus houkuttelevat – kuitenkin paljon nuorille tärkeää puuttuu

Nuorten mielestä Itä-Suomessa ei ole riittävästi työ- ja opiskelupaikkoja. Moni kaipaa myös monipuolisempia harrastus- ja vapaa-ajan viettomahdollisuuksia sekä kattavampaa julkista liikennettä. Osa puolestaan kokee, että omalta asuinpaikkakunnalta ei ole helppoa löytää itselle sopivia ihmissuhteita.

Turvallisuus, siitä on kiitollinen. Täällä [Kuhmossa] mä voin käydä keskellä yötä ihan missä sattuu, ja ei mun tarvi pelätä mitään. (H2 Kuhmo)

Tää on tosi inspiroiva ympäristö. Mä tykkään just käyä vaan kävelyillä, kattella ja ihastella. Tykkään sitä rauhasta. Jos haluaa hengähtää, niin Suomussalmi on just, että tänne on hyvä tulla. (H3 Suomussalmi)

[Kajaanissa]ei oo mitään. Ei ole mitään tekemistä, ei ole mitään kateltavaa. Jotain koivuja tuolla ulkona ehkä, mutta ei ne kiinnosta. (H4 Kajaani)

Täällä [Kuhmossa] on paljon semmoista käyttäytymistä, mikä ei tunnu siltä, että hei, haluan jäädä näitten ihmisten pariin, jotka käyttäytyy tällä tavalla tässä maailmantilanteessa. Musta tuntuu, että täällä ei oikeasti kehitytä. – – Elämää rajoittaa kehittymättömyys, ihmisten haluttomuus muutokseen. (H2 Kuhmo)

Minkä asioiden **pitäisi asuinmaakunnassasi muuttua paremmiksi**, jotta alue houkuttelisi nykyistä paremmin nuoria ja nuoria aikuisia? Kyselyn avovastauksia.

Enemmän vapaa-ajanviettopaikkoja nuorisolle.

Uusia asuntoja niin että mahtuu perheellinen.

Muiden nuorten asenne muuttuisi ja kaikki kokisivat olonsa tervetulleeksi. Tällä hetkellä syrjintää ja kiusaamista on liikaa.

Kaupunki voisi järjestää enemmän asuntoja, joissa vuokra ei olisi niin korkea. Se varmasti houkuttelisi vielä enemmän opiskelijoita kaupunkiin.

Ravintolapalveluita pitäisi olla laajemmin, enemmän menoa ja meininkiä.

Työpaikkoja pitäisi olla enemmän korkeakoulutetuille.

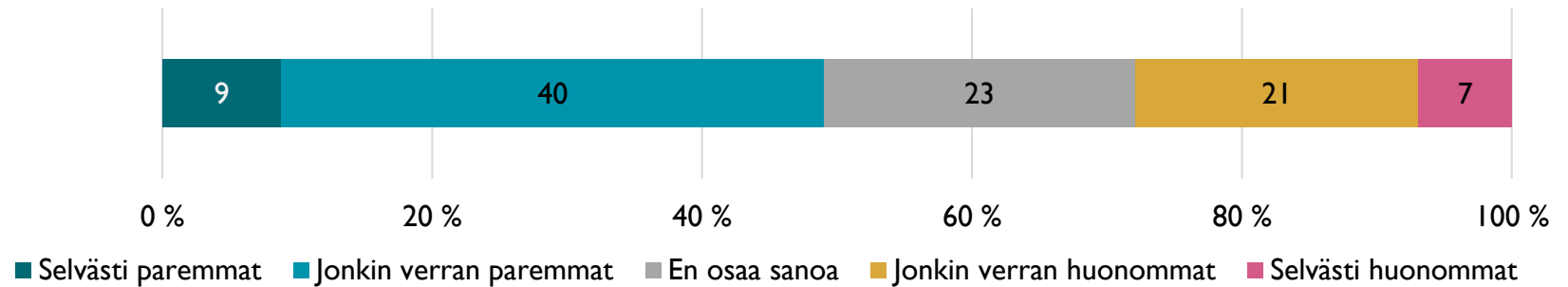
ITÄSUOMALAISTEN NUORTEN TOIVEET OVAT ARKISIA

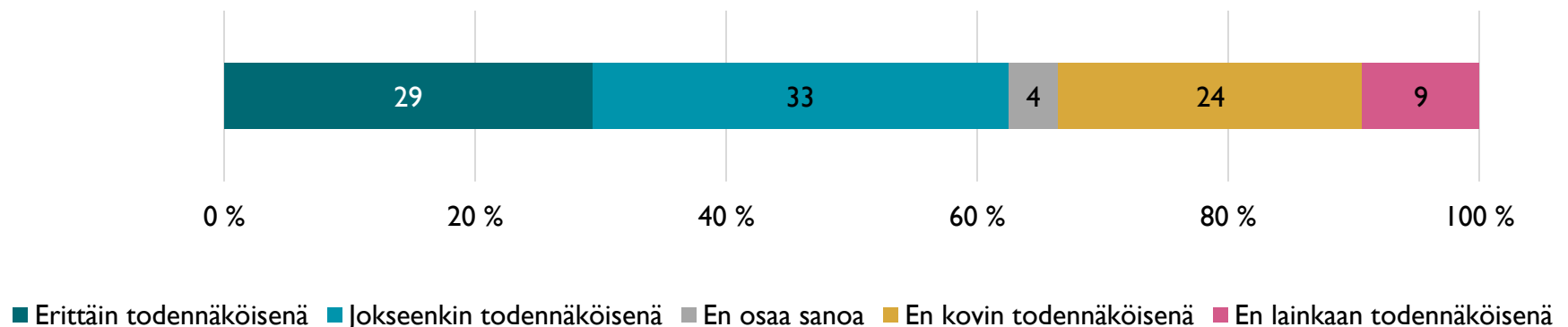
Puolet kokee hyvän elämän edellytysten parantuneen asuinmaakunnassaan – kaksi kolmesta pitää poismuuttoa todennäköisenä

- Lähes puolet (49 %) itäsuomalaisista nuorista kokee hyvän elämän mahdollisuuksien kehittyneen asuinmaakunnassaan viimeisen viiden vuoden aikana. Silti selvästi yli puolet (62 %) pitää poismuuttoa todennäköisenä.
- Poismuuton todennäköisyydessä on ikäryhmien välillä suuria eroja. 15–19-vuotiaista 80 prosenttia pitää poismuuttoa erittäin tai jokseenkin todennäköisenä, 25–29-vuotiaista 48 prosenttia. Sukupuolten väliset erot ovat vähäisiä.

Kuvio 8. Miten hyvän elämän mahdollisuudet ovat kehittyneet asuinmaakunnassasi viimeisen viiden vuoden aikana? Hyvän elämän edellytykset ovat nyt...(%)

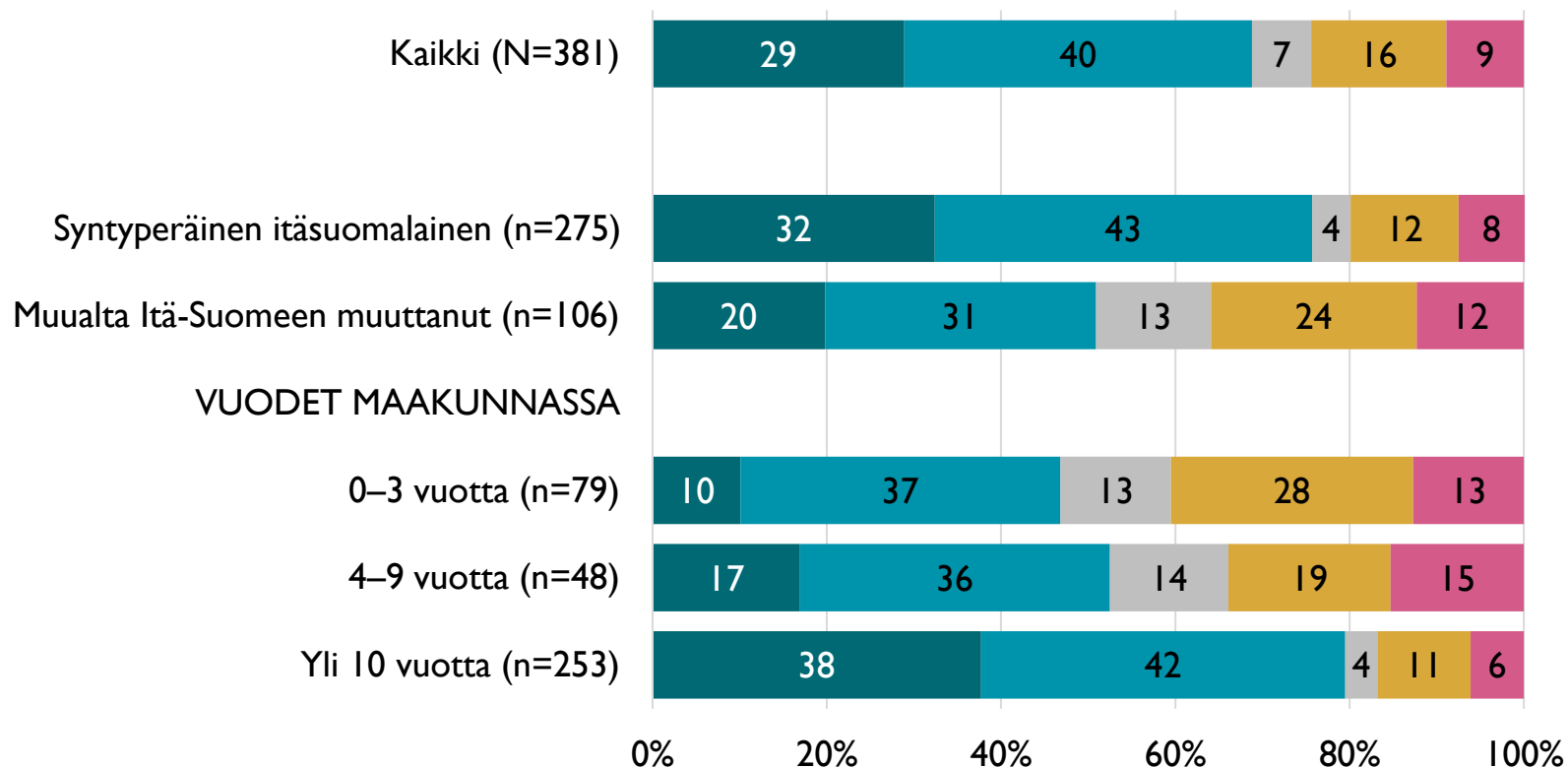

Kuvio 9. Kuinka todennäköisenä pidät muuttoa pois nykyiseltä asuinpaikkakunnaltasi? (%)

Enemmistö itäsuomalaisista nuorista tuntee kotiseuturakkautta

Kuvio 10. Ottaisitko kantaa seuraavaan väittämään: ”Tunnen kotiseuturakkautta asuinpaikkakuntaani kohtaan” (%).

■ Täysin samaa mieltä ■ Jokseenkin samaa mieltä ■ En osaa sanoa ■ Jokseenkin eri mieltä ■ Täysin eri mieltä

- Lähes 70 prosenttia itäsuomalaisista nuorista tuntee kotiseuturakkautta asuinpaikkakuntaansa kohtaan.
- Syntyperäiset Etelä-Karjalassa, Pohjois-Karjalassa ja Kainuussa syntyneet ovat väitteen kanssa useammin täysin tai jokseenkin samaa mieltä kuin ne, jotka ovat muuttaneet muualta kyseisiin maakuntiin.
- Myös asuinvuodet maakunnassa vaikuttavat: nuoret, jotka ovat asuneet samassa maakunnassa yli 10 vuotta, tuntevat eniten kotiseuturakkautta.

Haastattelut: moni pitää poismuuttoa välttämättömänä työ- ja opiskelupaikkojen vähyyden vuoksi

Osa nuorista suhtautuu poismuuttoon vastahankaisesti. Jos työnteko ja opintojen suorittaminen onnistuisivat kotiseudulla, he jäisivät mieluiten sinne. Työpajatoimintaan osallistuvat nuoret ovat kuitenkin muita valmiimpia jäämään alueelle työ- ja opiskelumahdollisuuksien vähyydestä huolimatta.

Sitten kun saa omat lapset, niin kyllä haluaisin ne [Kuhmossa] kasvattaa, mutta kun täällä ei oo töitä eikä harrastusmahdollisuuksia, niin ehkä on pakko lähteä.
(H2 Kuhmo)

Se vähän on ristiriitaista. Toisaalta tänne [Suomussalmelle] haluaa jäähä, mutta täällä ei oo paljon mitään, niin haluttais lähteä. (H3 Suomussalmi)

Tänne ollaan synnytty ja tänne jäähään. – – Mä oon niin juurta jaksain suomussalmelainen ja maalainen, et en halua minnekään.
(H3 Suomussalmi)

Työllistymismahdollisuudet ohjaavat kansainvälisten opiskelijoiden asuinpaikkakunnan valintaa

Valtaosa kansainvälisistä opiskelijoista aikoo jäädä valmistumisen jälkeen Suomeen asumaan. Moni jäisi mielellään Kajaaniin, jos saisi sieltä työpaikan. Mikäli alueelle työllistyminen onnistuisi, osa heistä asettuisi sinne perheensä kanssa.

I would like to stay here in Finland or even in Kajaani, like to find a better life here and bring my family here. But for staying in Kajaani, I would say yes, but it also depends if I have some kind of job. (H1 Kajaani)

I have a baby, so I found Kajaani is very calm and really nice for the babies and the environment is really nice. So I want to stay here if I and my husband, if we get some stable job here. (H1 Kajaani)

Osa pitää asumista kotiseudun ulkopuolella aikuistumisen edellytyksenä

Nuoret ovat tottuneet siihen, että heidän ikätovereitaan muuttaa pois. Osa on sen vuoksi kärsinyt yksinäisyydestä ja kyseenalaistanut oman päätöksensä jäädä kotiseudulle. Toisaalta he pitävät poismuuttoa nuorten elämään kuuluvana välttämättömyytenä ja aikuistumisen edellytyksenä.

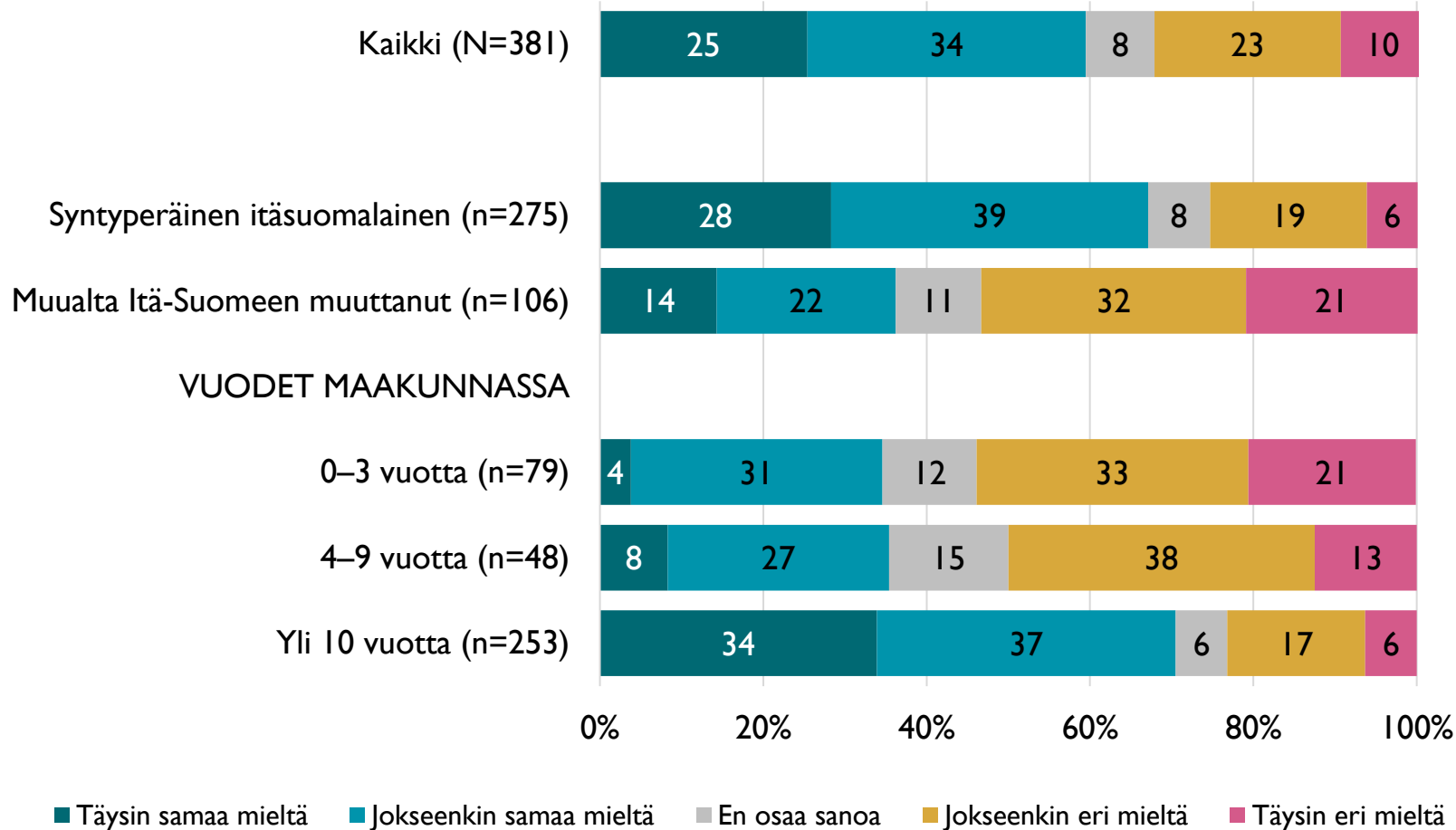
[Muiden nuorten poismuutto] aiheuttaa yksinäisyyttä. Pitäisi aina tutustua uusiin ihmisiin, mutta sitten nekin muuttaa. Semmoinen kierre. (H4 Kajaani)

Itse näki epäonnistumisena sen, kun ei lähtenyt silloin 15-vuotiaana. Napanuora just katkaistu. Mutta sit tajusin, että ei tää oo mikään epäonnistuminen, jos on siellä, missä haluaa olla. (H3 Suomussalmi)

Kun on nähnyt niitä, jotka jää tänne [Kuhmoon] ammattikoulun jälkeen asumaan, niin mun mielestä se on todella surullista katsoa, että joka viikonloppu ryypätään. Elämä on sitä samaa, mitä tälleen 18-vuotiaille, että ajetaan kyläpidistä joka ilta. (H2 Kuhmo)

Kotiseutu vetää nuoria puoleensa

Kuvio 11. Ottaisitko kantaa seuraavaan väittämään: ”Vaikka muuttaisin pois nykyisestä asuinmaakunnastani, pidän paluuta sinne jossain vaiheessa todennäköisenä” (%).

- 59 prosenttia nuorista Itä-Suomessa pitää paluumuuttoa todennäköisenä, mikäli päätyy muuttamaan pois nykyisestä asuinmaakunnastaan.
- Muualta muuttaneet ovat heikommin kiinnittyneitä asuinmaakuntaansa. Syntyperäiset eteläkarjalaiset, pohjoiskarjalaiset ja kainuulaiset ovat suhtautuvat myönteisemmin paluumuuton todennäköisyyteen.
- Enemmän kuin 10 vuotta asuinmaakunnassaan asuneista nuorista noin 70 prosenttia pitää paluumuuttoa todennäköisenä. 0–3 vuotta maakunnassa asuneista tätä mieltä on 35 prosenttia.

Haastattelut: nuoret haaveilevat paluumuutosta

Vaikka muutto pois asuinpaikkakunnalta on monen mielestä välttämättömyys, useat haaveilevat sinne paluusta. Nuoret toteavat, että paluumuutot ovat heidän tuttavapiireissään varsin tavanomaisia. Toisaalta he pohtivat, onko paluu nykyiselle asuinpaikkakunnalle realistista, sillä se edellyttää alueelle työllistymistä.

Pitää käydä jossain muualla, että tänne voi palata elämään aikuista elämää. (H2 Kuhmo)

Monet on käyny jossain ja tullu takaisin. – – Se on semmosta, että Suomussalmi ei koskaan oikeestaan häviä. (H3 Suomussalmi)

Mul on semmonen haave, et jos tää elämä menis vihdoin niinku ite haluais ja pelikortit sattuu oikeisiin pöytiin, että kävis jossain hakee ammatin ja tulis tänne takasin loppuelämäksi. – – Niin runollinen elämä ois se, että on tänne kasvanut ja käy muualla ja palaa tänne. Haluan elää vanhaksi täällä. Kyllä mä sen näen hyvänä elämänä. Et kävis jossain, mut kyllä kaikki tiet vievät aina Suomussalmelle loppujen lopuksi. (H3 Suomussalmi)

Itä-Suomen elinvoima:
Enemmistö uskoo alueen
valoisaan tulevaisuuteen

Osion tarkoitus

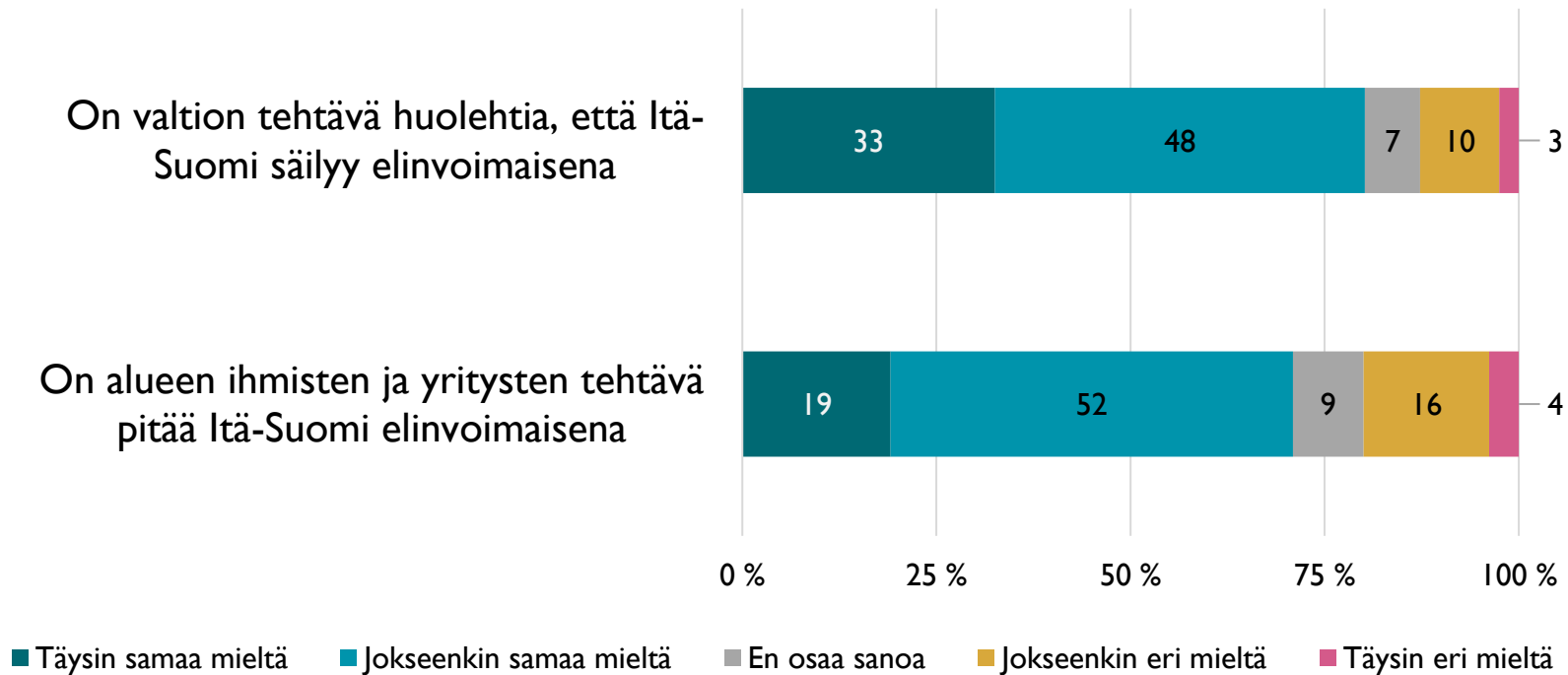
Tässä osiossa tarkastelemme nuorten käsityksiä Itä-Suomen elinvoimasta. Selvitämme, millaisena he näkevät alueen työmarkkinoiden tarjoamat mahdollisuudet ja miten he suhtautuvat vihreän siirtymän toteuttamiseen.

Tiivistelmä tuloksista

- Kysely osoittaa, että enemmistö itäsuomalaisista nuorista (61 %) uskoo alueen valoisaan tulevaisuuteen. Kuitenkin alle puolet heistä (49 %) kokee, että yrityksillä on Itä-Suomessa hyvät toimintamahdollisuudet.
- Kyselyn perusteella maa- ja metsätaloustyöt ovat houkutteleva uravaihtoehto kolmannekselle nuorista (32 %). Haastattelut osoittavat, että maa- ja metsätalousala houkuttaa vain harvaa. Kuitenkin kansainväliset opiskelijat pitävät alalla työskentelyä mahdollisena tulonlähteenä.
- Kyselyn mukaan 72 prosenttia nuorista näkee vihreän siirtymän myönteisenä kehityksenä, mutta lähes kolmanneksen (31 %) mielestä se vaikeuttaa heidän arkeaan.

Kuka on vastuussa elinvoimasta?

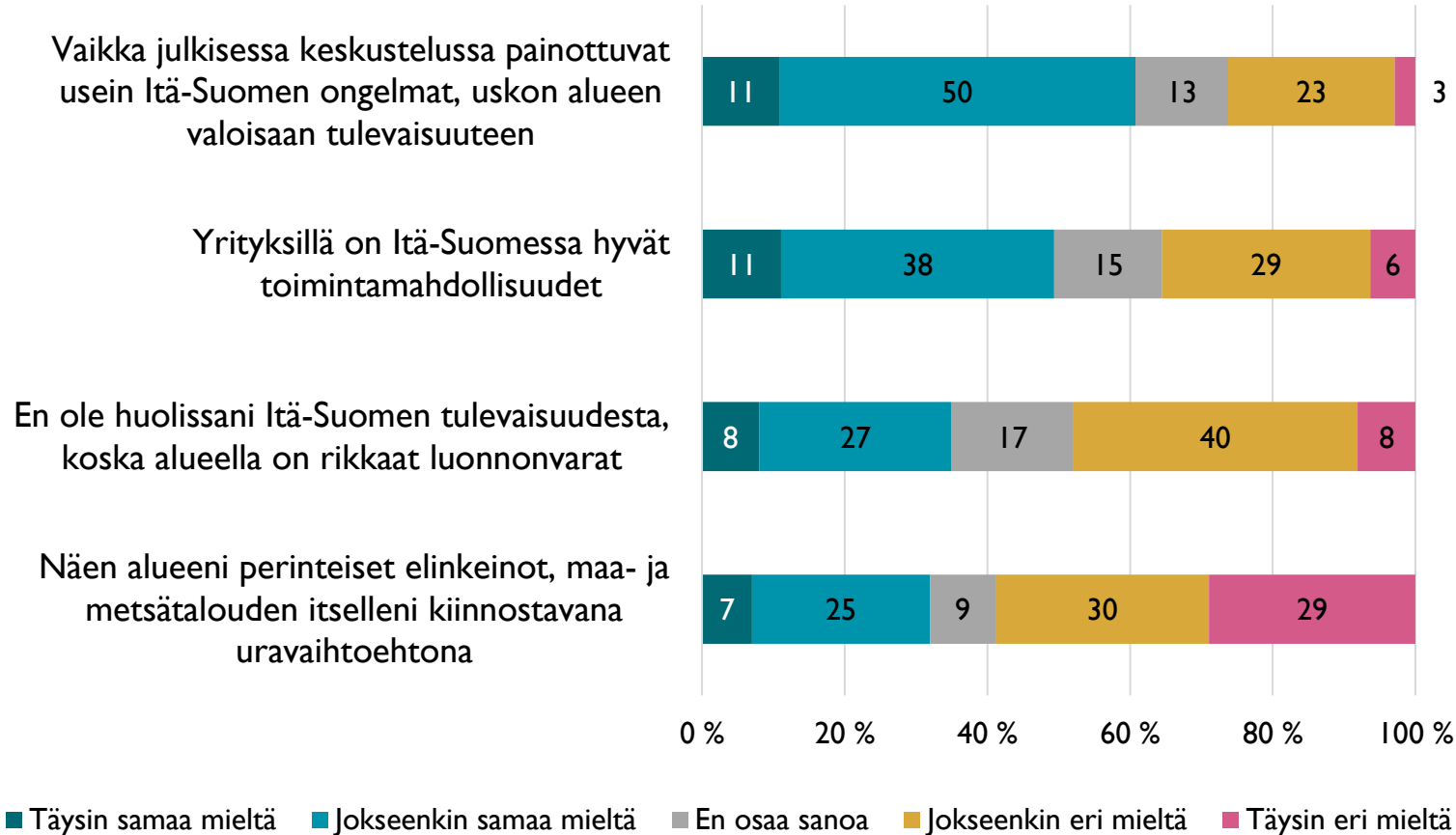
Kuvio 12. Ottaisitko kantaa seuraaviin väittämiin (%).

Itä-Suomen elinvoimasta huolehtiminen nähdään sekä valtion (81 %) että alueen ihmisten ja yritysten (71 %) tehtävänä.

Enemmistö uskoo Itä-Suomen valoisaan tulevaisuuteen – elinkeinoelämän näkymistä erimielisyyttä

Kuvio 13. Ottaisitko kantaa seuraaviin väittämiin (%).

- Suuri osa itäsuomalaisista nuorista (61 %) uskoo alueen valoisaan tulevaisuuteen.
- Vajaa puolet (49 %) kokee, että yrityksillä on Itä-Suomessa hyvät toimintamahdollisuudet. 25–29-vuotiaat (47 %) ovat väitteestä useammin eri mieltä kuin nuoremmat ikäryhmät (15–19-vuotiaat 28 %, 20–24-vuotiaat 30 %).
- Alueen luonnonvarojen varaan Itä-Suomen tulevaisuuden laskee reilu kolmannes (35 %).
- Maa- ja metsätaloustyöt ovat houkutteleva uravaihtoehto kolmannekselle (32 %). Ne houkuttelevat miehiä (45 %) naisia (17 %) useammin.

Haastattelut: ura maa- ja metsätaloudsalalla kiinnostaa vain harvaa

Moni nuori pitää maa- ja metsätaloustöitä raskaina ja itselleen sopimattomina. Osaa heistä kuitenkin kiinnostaa työskentely luonnon ja eläinten parissa.

[Jos olisin maa- tai metsätaloudsalalla töissä], mä kyllä oikeesti miettin, et oonks mä lyönyt pääni. Mitä on tapahtunu? (H3 Suomussalmi)

Maataloudesta en tiä mitään, ja metsätaloudesta tiedän sen, mitä oon ollut istuttamassa niitä puita. Se kyllä riitti se pari viikkoa siellä hiki hatussa niiden puiden istuttamista. (H2 Kuhmo)

Minä ainakin pienempänä niin tykkäsin navettahommia tehdä. Mä pyöräilin vaikka kuinka monta kilometriä kesällä menin tutulle, ja siel oli navetta, niin mä kävin niitä hoitamassa ja koiria rapsuttelin. – – Muistan, pikkukasikkaa semmosella isolla tuttipullolla ruokin. (H3 Suomussalmi)

Kansainväliset opiskelijat pitävät työtä maa- ja metsätaloudsalalla mahdollisena tulonlähteenä

Kansainvälisten opiskelijoiden näkemykset maa- ja metsätalousalan työstä ovat erilaiset kuin muilla nuorilla. Vaikka kukaan heistä ei kouluttaudu alalle, moni pohtii, että voisi rahoittaa elämäänsä sitä tekemällä. Heidän mielikuviansa ja aiempien kokemustensa perusteella työ maa- ja metsätaloudessa on raskasta, mutta he eivät pidä sitä ongelmana.

I think this job is really good for the hardworking people, like me. (HI Kajaani)

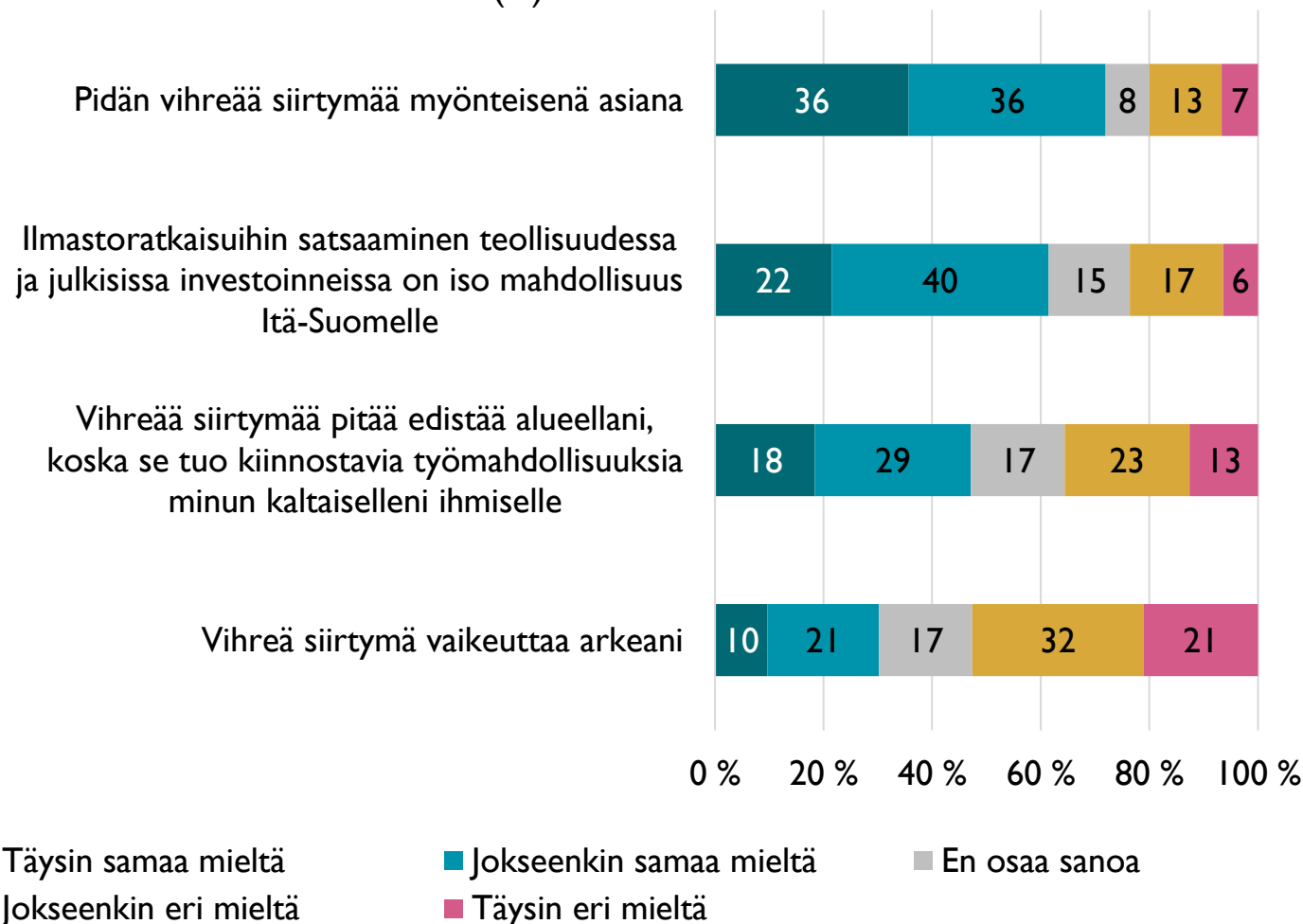
For me, job is a job. If you really enjoy the work, if you are used to it, then why not agriculture? End of the day, you rely on it. So if I have the opportunity, definitely I will do this work. (HI Kajaani)

As far as if [the] company in which you are working is treating that job fairly and you understand how much money you are getting and for which hours — — then it's a nice job if you're ready for that. Of course it's not easy, of course you will be tired in the end of the day but also it brings nice thoughts that you are doing something nice, because forests are really important. (HI Kajaani)

Nuoret pitävät vihreää siirtymää myönteisenä asiana, mutta kolmanneksen mielestä se vaikeuttaa arkea

- 72 prosenttia nuorista näkee vihreän siirtymän myönteisenä asiana.
- Kaksi kolmesta (62 %) ajattelee, että ilmastoratkaisuihin satsaaminen on iso mahdollisuus Itä-Suomelle, mutta lähes neljännes (23 %) on tästä eri mieltä.
- Noin puolet (47 %) kokee vihreän siirtymän tuomat työmahdollisuudet itselleen kiinnostavina. Koulutustausta vaikuttaa: yliopiston käyneet nuoret (66 %) kokevat ammattikoulun käyneitä (36 %) useammin, että vihreä siirtymä tarjoaa heille kiinnostavia työmahdollisuuksia.
- Lähes kolmannes (31 %) kokee vihreän siirtymän vaikeuttavan heidän arkeaan. Miehet (43 %) ajattelevat näin huomattavasti naisia (17 %) useammin.

Kuvio 14. Kuinka samaa tai eri mieltä olet seuraavien vihreää siirtymää koskevien väittämien kanssa? (%)

Haastattelut: osa nuorista moittii vihreän siirtymän vaikutuksia autoiluun

Vaikka vihreä siirtymä on nuorten mielestä periaatteessa myönteinen asia, osa heistä kritisoi erityisesti sen vaikutuksia autoiluun. He painottavat, että auto on pitkien välimatkojen ja heikkojen julkisen liikenteen yhteyksien vuoksi välttämätön.

I would say that it [green transition] is kind of a big question and it's very, very cool to see how Finland is working on it and even finding different ways of making energy. (H1 Kajaani)

On tärkeä luontoo suojella, se on ihan hyvä juttu. Ei kuitenkaan mennä siihen, että ihmiset kärsis sen takia. (H3 Suomussalmi)

Onhan se [vihreä siirtymä] ihan hyvä, mutta sitten taas jos mietitään, että esimerkiksi autoilusta yritetään nipistää koko ajan ja yritetään tunkea sähköautoa esim. pienituloisille. En mä pysty sähköautoa hommaamaan. Ja täälläkin välimatkat on sen verran pitkiä, niin [auto] on pakollinen kulkupeli. Sitten kun niiden hintoja koko ajan nostetaan...ei oikein nappaa. (H4 Kajaani)

Vihreä siirtymä tuo mahdollisuuksia, mutta myös uhkakuvia

Nuoret arvioivat, että vihreä siirtymä voi luoda uusia työpaikkoja. Tästä huolimatta he kokevat, että Itä-Suomen alueellisia erityispiirteitä ei ole riittävästi huomioitu siihen liittyvissä uudistuksissa. Siksi osa nuorista ennakoi, että vihreä siirtymä tulee vaikeuttamaan heidän elämäänsä.

I feel like a lot of companies are now striving to be more sustainable and hence, they create or add more jobs to their companies that are specifically sustainably oriented. So I think for people who are really passionate about sustainable practices, it offers numerous opportunities for employment. (H1 Kajaani)

Se vihreä siirtymä, niin musta tuntuu, että Itä-Suomea ei hirveästi huomioida siinä. Ei pystytä katsomaan pienen kuplan sisältä Helsingistä tai Brysselistä, että hei, Suomessa on paikka, missä on pitkät välimatkat ja missä ei oo niin kehittynyttä teollisuutta. – – Se vaan heitetään meille ja ollaan silleen, että tehkää jotakin. (H2 Kuhmo)

Pakko laittaa johonkin raja, et kuin paljon sitä ahistusta ottaa itteensä. Ei siitä tuu yhtään mitään, jos koittaa itteensä kasvattaa, elättää ja oppia elämään, ja ottaa yhtäkkiä koko maapallon harteilleen. Siinä on jo liikaa yhdelle ihmiselle kantaa. (H3 Suomussalmi)

Venäjän varjo: Rajan läheisyys huolestuttaa nuoria

Osion tarkoitus

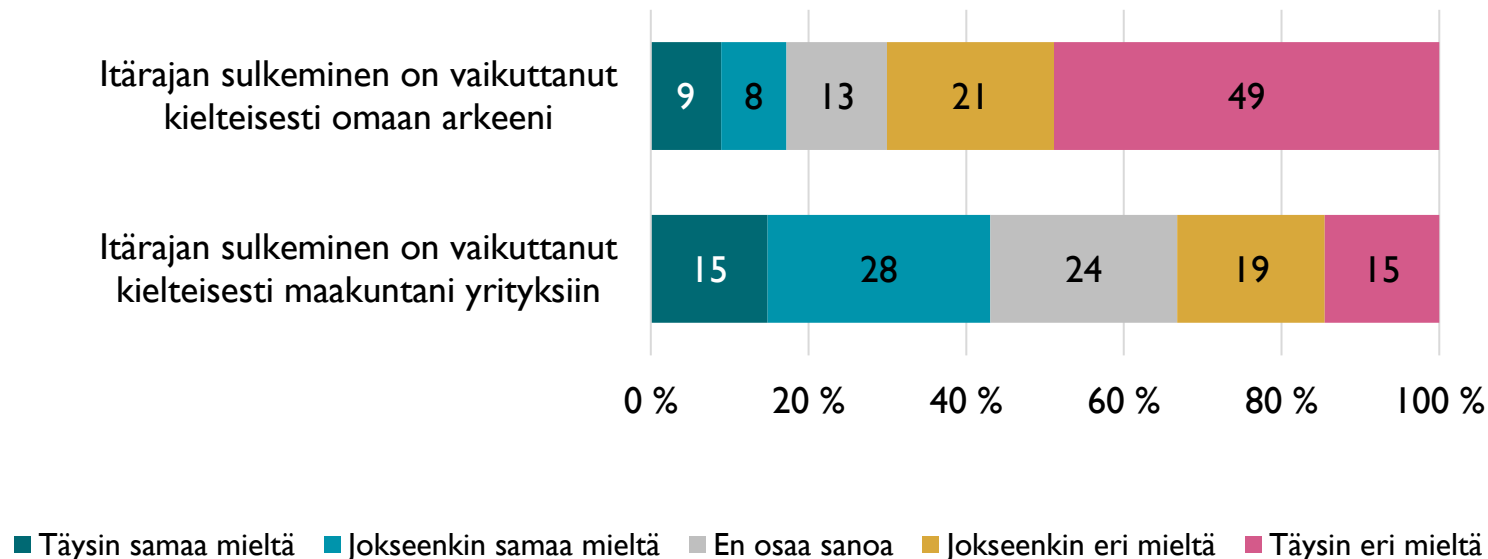
Tässä osiossa tarkastelemme nuorten ajatuksia Venäjän aloittaman sodan vaikutuksista heidän asuinalueeseensa ja elämäänsä. Selvitämme myös, kuinka itärajan läheisyys näkyy heidän arjessaan.

Tiivistelmä tuloksista

- Kyselyn perusteella suurin osa itäsuomalaisista nuorista (58 %) ajattelee, ettei rajan läheisyys hetkauta paikallisten elämää. Rajan läheisyys herättää kuitenkin pelkoa lähes puolessa nuorista (44 %).
- Kyselyn mukaan Venäjän masinoimat rajanylitykset huolestuttavat yli puolta nuorista (54 %). Myös haastatellut nuoret ovat huolissaan Venäjän hybridivaikuttamisesta.
- Haastattelut osoittavat, että ukrainalaisten pakolaisten läsnäolo ja hintojen nousu muistuttavat nuoria Venäjän aloittamasta hyökkäyssodasta. Moni kuitenkin kokee, että on jo ehtinyt tottua ja sopeutua sotaan.

Harva kokee itärajan sulkemisen kielteisiä vaikutuksia arjessaan

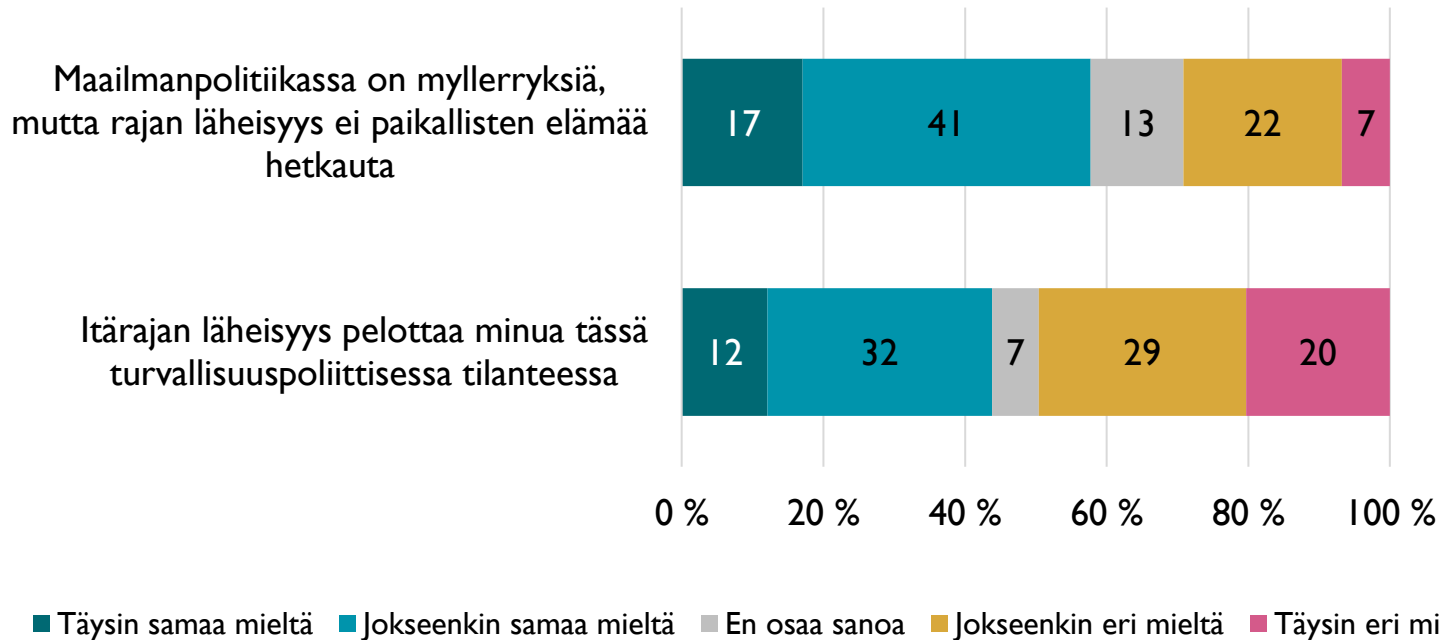
Kuvio 15. Kuinka samaa tai eri mieltä olet seuraavien Venäjää koskevien väittämien kanssa? (%)

- Alle viidennes (17 %) kokee, että itärajan sulkeminen on vaikuttanut kielteisesti heidän arkeensa. Miehet (25 %) ajattelevat näin selvästi naisia (9 %) useammin.
- Nuorista 43 prosenttia ajattelee, että itärajan sulkeminen on vaikuttanut kielteisesti maakunnan yrityksiin. Miehet (48 %) näkevät kielteisiä vaikutuksia useammin kuin naiset (38 %).
- Alle 20-vuotiaat (33 %) näkevät kielteisiä vaikutuksia yrityksille harvemmin kuin muut ikäryhmät (20–24-vuotiaat 43 %, 25–29-vuotiaat 53 %).

Rajan läheisyys herättää pelkoa joka toisessa itäsuomalaisessa nuoressa

Kuvio 16. Kuinka samaa tai eri mieltä olet seuraavien Venäjää koskevien väittämien kanssa? (%)

Suurin osa nuorista (58 %) on täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, ettei rajan läheisyys hetkauta paikallisten elämää. Naisista 65 prosenttia on väitteestä samaa mieltä, miehistä 52 prosenttia. Lähes kolme neljästä (73 %) yliopistokoulutuksen suorittaneesta on väitteestä samaa mieltä (muut koulutusryhmät: peruskoulu 50 %, lukio 62 %, ammattikoulu 51 % ja ammattikorkeakoulu 57 %).

Vaikka suurin osa vastaajista ajattelee, ettei rajan läheisyys hetkauta paikallisten elämää, itärajan läheisyys herättää pelkoa lähes puolessa vastaajista (44 %). Naiset (49 %) pelkäävät miehiä (39 %) useammin rajan läheisyyttä.

Miten itärajan sulkeminen tai suhteiden huononeminen Venäjään on vaikuttanut elämääsi? Kyselyn avovastauksia.

”Toisella vanhemmalla on kaksoiskansalaisuus ja hänellä oli ongelmia päästä takaisin Suomeen.”

”Hinnat ovat nousseet, ja ihmisten asenteet venäjänkieliseen väestöön huonontuneet.”

”Perheeni asuu Venäjällä, en pysty tapaamaan heitä. Taloudellinen tilanne on huonontunut huomattavasti, kun en saa haettua edullisempia elintarvikkeita Venäjältä.”

Haastattelut: sota näkyy nuorten elämässä, mutta moni on jo tottunut siihen

Ukrainalaisten pakolaisten läsnäolo ja hintojen nousu muistuttavat nuoria Venäjän aloittamasta hyökkäyssodasta. Kuitenkin moni kokee, että on jo ehtinyt sopeutua sotaan. Heidän mielestään pelon ilmapiiriä ei ole, ja myös alueen venäläistaustainen väestö saa elää rauhassa.

It's very, very nice that all people in Kajaani, and even outside the Kajaani of course, all people are understanding. Even being from Russia, it's not a problem in here. People are understanding that who is now outside of Russia is, of course, like 100 percent against everything what is happening. (H1 Kajaani)

Mä muistan silloin kun se [sota] alko, niin se oli kyl semmonen, et se laukas mulla paniikkikohtauksia, ahistusta. – – Tosi surullista myöntää, mut se ei enää tunnu missään. Sen vaan nyt tietää, et se on siellä se sota, eikä mitään pysty tekemään sille. (H3 Suomussalmi)

Venäjän läheisyys arveluttaa nuoria – kansainvälisille opiskelijoille myös rajan sulkua aiheuttaa ongelmia

Moni nuori pohtii, että jos sota laajenisi Suomeen, heidän asuinpaikkakuntansa olisi vaarassa ensimmäisenä. Kansainväliset opiskelijat puolestaan eivät ole päässeet käymään kotiseudullaan rajan sulkemisen vuoksi.

Raja on aika lähellä. Jos se joskus Suomeen asti tulisi se sota, niin nehän ois ensimmäisenä täällä. Mutta kyllä yrittää myös miettiä, että se tulee, jos tulee. Sille ei voi mitään. Yrittää nyt vaan elää omaa elämäänsä.

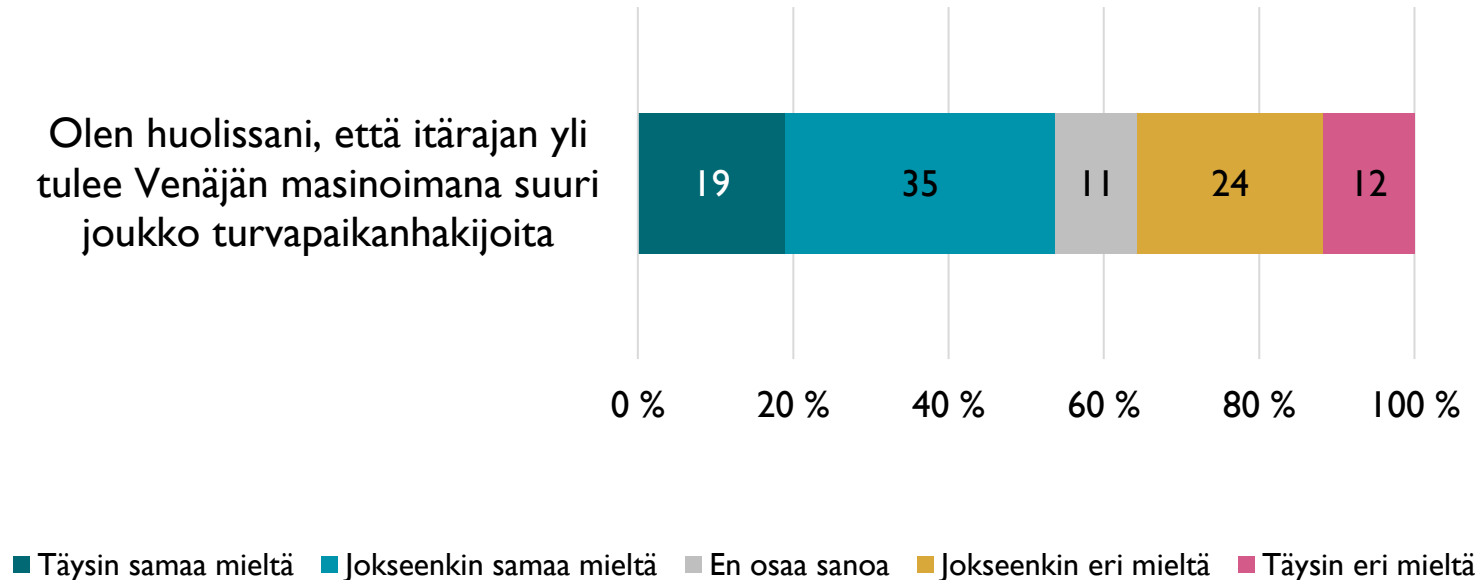
(H3 Suomussalmi)

Things with the border happening between Russia and Finland, probably you heard from news. Hopefully today or tomorrow they will open some main parts of the border. So it will be possible for us to go to see family for holidays.

(H1 Kajaani)

Rajanylitykset huolestuttavat erityisesti 25–29-vuotiaita

Kuvio 17. Kuinka samaa tai eri mieltä olet seuraavien Venäjää koskevien väittämien kanssa? (%)

- Venäjän masinoimat rajanylitykset huolestuttavat yli puolta vastaajista (54 %).
- Vanhinta ikäryhmää tilanne huolestuttaa enemmän kuin nuorempia: 25–29-vuotiaista 66 prosenttia on huolissaan siitä, että itärajan yli tulee merkittävä määrä Venäjän masinoimia turvapaikanhakijoita, kun 15–19-vuotiaista tästä on huolissaan 47 prosenttia (20–24-vuotiaat 48 %).

Haastattelut: Venäjän hybridivaikuttaminen huolettaa nuoria

Hybridivaikuttamisen eri muodot muistuttavat nuoria Venäjän uhasta. Masinoidut rajanylitykset ovat lisänneet monen huolta. Sitä korostaa myös hybridivaikuttamiseen liittyvä epävarmuus: joskus on vaikeaa tunnistaa, milloin siitä on kyse.

Kuulee koko ajan propagandaa. Välillä mietin, että mikä on totta ja mikä ei. Niin mä oon vaan tullut siihen tulokseen, et en kato uutisia enkä seuraa mediaa, koska se luo vaan ahistusta itelle.
(H3 Suomussalmi)

Sodankäynnin keinot, me ei tiedä, mitä ne tulevaisuudessa on. Onko ne just tietomurtoja ja tommosta hybridivaikuttamista ja propagandan levittämistä? Siitäkin tulee semmonen epävarma olo, että mitä voi tapahtua. (H2 Kuhmo)

Kaiken maailman tulijoita... Että on se erilailla konkreettista tässä nähdä, että esimerkiksi se, kun sieltä niitä pakolaisia työnnettiin tälle puolelle, että se tapahtuu oikeesti tuossa 60 kilometrin päässä.
(H2 Kuhmo)

Nuoret arvioivat sodan laajenemisen mahdollisuutta

Ei mua ite se sota pelota. Mua pelottaa se, että sitten läheiset ihmiset joutuu rintamalle, ja se olisi niinkun siinä. Eikä sitä tiä, että pääsisikö ne pois. Niin kauan kun ydinaseita ei käytetä, mä uskon, että ehkä selviäisin, mutta läheisten puolesta on se pelko.

(H2 Kuhmo)

Itelläni on ollut mielessä, että menisin armeijaan. Sodan takia oon miettinyt vakavemmin, että pystyisinkö oikeasti mennä, — — jos joutuis rintamalle. Eikä ees se kuolemanuhka, vaan — — se, et sä joudut tappamaan toisia ihmisiä. Sä joudut kattoon vierestä, kun ihmiset kuolee. Ja sä vaan joudut jatkamaan eteenpäin. (H2 Kuhmo)

3. TULOSTEN TULKINTAA: MIHIN PITÄISI HAVAHTUA?

Poismuuttaneissa nuorissa on Itä-Suomelle työvoimapotentialiaalia

Yli 60 prosenttia Itä-Suomen nuorista pitää poismuuttoa kotipaikkakunnaltaan todennäköisenä. Haastatteluissa nuoret toteavat, että vaihtoehtoja ei välttämättä ole: työn ja koulutuksen perässä on pakko muuttaa. Tulos voi kertoa paitsi olosuhteiden pakosta myös nuoruudesta elämänvaiheena: itsenäisiä ratkaisuja halutaan tehdä ja kokea esimerkiksi uusia asuinympäristöjä ja työpaikkoja tai hankkia yleistä elämäkokemusta.

Toisaalta kysely nostaa esiin myös Itä-Suomen vahvuuksia. Nuorten mielestä monet heille tärkeät asiat, kuten perheen ja sukulaisten läheisyys, rauhallisuus sekä luonnonläheisyys toteutuvat heidän asuinseudullaan hyvin. Lisäksi enemmistö itäsuomalaisista nuorista tuntee kotiseuturakkautta.

Valtaosa nuorista pitää paluumuuttoa kotipaikkakunnalleen todennäköisenä. Lisäksi lähes puolet nuorista kokee hyvän elämän mahdollisuuksien kehittyneen myönteisesti asuinmaakunnassaan viimeisen viiden vuoden aikana. Nuorista valtaosa katsoo kotiseutuaan myönteisesti.

Työmahdollisuuksien puute on keskeinen nuoria Itä-Suomesta pois työntävä tekijä. Mikäli Itä-Suomen talous saadaan esimerkiksi vihreän siirtymän investoinneilla nousuun, alueella asuvassa tai nuoruutensa Itä-Suomessa viettäneessä väestössä on työvoimapotentialiaalia.

Nuorten naisten jaksaminen on iso ongelma myös Itä-Suomessa

Tämä tutkimus osoittaa, että lähes puolet itäsuomalaisista nuorista kantaa huolta jaksamisestaan. Viesti on sama kuin monessa muussa tutkimuksessa (ks. esim. Eronen ym. 2022). Itäsuomalaisista nuorista naisista jaksamisestaan on huolissaan lähes kaksi kolmesta, miehistä kolmannes.

Sukupuolierot jaksamisessa näkyvät työelämässä. Naisten työuupumusriski on suurempi kuin miesten (Lyly-Yrjäinen 2023). Jaksamisen ja hyvinvoinnin erot näkyvät myös kouluissa.

Tutkimuksemme kertoo, että jaksamiseen liittyvän huolen lisäksi naisten ja miesten kokemukset yhteiskunnan reiluudesta eriävät: Itä-Suomessa asuvista nuorista naisista vain hieman yli puolet kokee yhteiskunnan olevan reilu heidän kaltaisiaan kohtaan, miehistä näin ajattelee reilut kaksi kolmasosaa. Sukupuoliero reiluuden kokemuksessa näkyy myös koko väestön tasolla (Pitkänen ym. 2023).

Suomessa syntyvyys laskee ja huoltosuhde heikkenee. Monilta osin vastuuta näistä kysymyksistä säilytetään nuorten naisten harteille. Yhteiskunnallisia ongelmia kohtaa nuori sukupolvi, jonka oman elämän rakentaminen on kesken ja elämäkokemuksen antamaa ajallista perspektiiviä ja varmuutta puuttuu.

Nuorten kuormituksen kokemukset on syytä ottaa vakavasti. Sukupolvien vuoropuhelu ja esimerkiksi yhteinen harrastustoiminta ja muut paikalliset tavat tukea nuoria ovat tärkeitä julkisten toimien rinnalla.

Tutkimuksemme osoittaa, miten tärkeitä perhe, suku ja ystävyysuhteet ovat nuorille Itä-Suomessa. Tämä yhdistettynä muuttoliikkeeseen tai poismuuton paineisiin, voi heijastua myös henkiseen hyvinvointiin.

Nuorten miesten yksinäisyys on paitsi inhimillinen myös yhteiskunnallinen kysymys

Tämä tutkimus kertoo, että Itä-Suomessa asuvista nuorista miehistä puolet kantaa huolta siitä, löytääkö seurustelukumppanin kotiseudultaan.

Useissa Itä-Suomen maakunnissa sukupuolijakauma on vino: miehiä on naisia enemmän (SVT 2024). Naiset myös muuttavat alueilta koulutuksen ja työn perässä miehiä useammin (ks. esim. Kainuun liitto 2023).

Nuoria miehiä kalvaa myös yksinäisyyden pelko: tutkimuksemme perusteella yksinäisyys on yksi nuorten miesten yleisimmistä huolista.

Parisuhteen muodostamisen vaikeudet ovat todellisuutta erityisesti alueilla, joissa naisten ja miesten määrät eivät kohta.

Tutkimusten mukaan parisuhde vaikuttaa erityisesti miesten elämänlaatuun positiivisesti. Tahtomattaan sinkkuina elävät miehet kokevat muita useammin esimerkiksi yksinäisyyttä, yllätyksellisuutta ja jännittyneisyyttä. (Ks. esim. Kinnunen & Kontula 2018.) Henkinen pahoinvointi voi puolestaan aiheuttaa myös muita terveydellisiä ongelmia.

Parisuhdetavoitteen toteutumattomuus on näin ollen yksilötason tragedia, mutta sillä voi olla myös laajempia yhteiskunnallisia ja taloudellisia seurauksia.

Itärajan läheisyys kuormittaa osaa nuorista

Venäjän hyökkäyssota vaikuttaa erityisellä tavalla itärajan lähellä asuviin. Rajan sulkemisella on vaikutuksia talouteen, elämäntapoihin ja osan kohdalla myös läheissuhteiden ylläpitämiseen.

Tutkimuksemme kertoo, että kiristyneen turvallisuuspoliittisen tilanteen suorat vaikutukset nuorten arkeen ovat vähäisiä: alle viidennes kokee, että itärajan sulkeminen on haitannut heidän arkeaan.

Henkiset vaikutukset ovat kuitenkin mittavammat. Lähes joka toinen itäsuomalainen nuori kokee pelkoa itärajan läheisyyden vuoksi. Naisia rajan läheisyys pelottaa useammin kuin miehiä. On tärkeää, että nuorten huolet otetaan vakavasti.

Yhteiskunnalliset toimijat voivat vahvistaa turvallisuuden tunnetta Itä-Suomessa. Kodeissa, kouluissa ja harrastuksissa voidaan käydä keskustelua, jotta nuoret eivät jää yksin huoltensa kanssa. Suhteita venäjänkieliseen vähemmistöön ei pidä laiminlyödä.

Yrityksissä ja työyhteisöissä nuorten turvallisuutta voidaan vahvistaa hyvällä keskusteluilmapiiirillä ja työkaveruudella. Työ luo monelle turvaa.

Medialla on tärkeä rooli: luotettava tieto nuorten suosimissa uutislähteissä vähentää epävarmuutta. Päättäjien harteilla on paikallistalouden ja -yhteisöjen tukeminen. Toimijat voivat yhdessä luoda alueelle vahvempaa turvallisuuden kokemusta ja näkymää.

Vihreässä siirtymässä nähdään mahdollisuuksia

Vihreän siirtymän investointeja Itä-Suomeen pidetään tärkeinä alueen elinvoiman kannalta. Tämän tutkimuksen perusteella moni nuori suhtautuu optimistisesti vihreän siirtymän paikallisiin vaikutuksiin.

Kyselyn perusteella kaksi kolmesta ajattelee, että ilmastoratkaisuihin satsaaminen on iso mahdollisuus Itä-Suomelle, ja haastatteluissa nuoret arvioivat, että vihreä siirtymä voi luoda alueelle uusia työpaikkoja.

Noin puolet nuorista pitää vihreän siirtymän työmahdollisuuksia itseään kiinnostavina. Huomionarvoista on, että näin ajattelevat erityisesti yliopistokoulutuksen saaneet nuoret.

Nuorilla on erilaisia työelämän haaveita ja suunnitelmia. Tämä tutkimus kertoo, että maa- ja metsätaloustyöt ovat houkutteleva vaihtoehto kolmannekselle nuorista. Nuorista miehistä näin ajattelee yli 40 prosenttia, naisista vain harva. Haastattelut osoittivat, että kansainvälisten opiskelijoiden joukossa on kiinnostusta maa- ja metsätalousalan töihin.

Nuoret odottavat konkreettisia toimia sekä päättäjiltä että elinkeinoelämältä

Itä-Suomen tulevaisuudesta käytävää julkista keskustelua sävyttävät usein pessimismi ja ongelmalähtöisyys. Valtaosa itäsuomalaisista nuorista on kuitenkin tyytyväisiä elämäänsä ja lähes kaksi kolmesta uskoo, että alueen tulevaisuus on valoisa.

Nuorten mielestä Itä-Suomen tulevaisuuden turvaaminen vaatii kuitenkin tekoja paitsi julkiselta vallalta myös paikallisilta toimijoilta. He pitävät alueen elinvoimaisuudesta huolehtimista valtion, alueen ihmisten ja yritysten tehtävänä.

Merkittävä osa nuorista ei pidä julkista vastuunottoa kuitenkaan riittävänä. Hieman yli puolet heistä kokee, että poliitikot ovat unohtaneet Itä-Suomen jakaessaan varoja maan eri osien kehittämiseen.

Nuorten tulevaisuudenuskon vahvistamiseksi Itä-Suomi tarvitsee yhteisiä, konkreettisia tekoja. Oleellista on myös se, miten maan eri alueista julkisessa keskustelussa puhutaan. Negatiivisia stereotypioita on helppo toistaa, jos monipuolista tietoa puuttuu. Stereotypiat ovat välineitä myös maan sisäisten vastakkainasettelujen rakentamiseen.

4. LÄHTEET

- Eronen, Eija, Niskanen, Vilma, Veijola, Roosa & Simonen, Jenni (2022) "Sä teet tän elämän itelles": Alle 30-vuotiaiden nuorten aikuisten näkemyksiä hyvästä elämästä. E2 Tutkimus. Saatavissa: <https://www.e2.fi/media/julkaisut-ja-alustukset/sukupolvien-huolet-ja-voimat/nuorten-hyva-elama/raportti-nuorten-hyva-elama-hanke-e2-tutkimus-isbn.pdf>. Viitattu 29.5.2024.
- Kainuun liitto (2023) Väestö ja muuttoliikkeet. Saatavissa: [/kainuunliitto.fi/tietopalvelut/tilastot/vaesto-ja-muuttoliike/](https://kainuunliitto.fi/tietopalvelut/tilastot/vaesto-ja-muuttoliike/). Viitattu 29.2.2024.
- Kinnunen, Anu & Kontula, Osmo (2018) Miesten parisuhteettomuuden yhteys hyvinvointiin. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti*, 2018: 55: 22–34.
- Lyly-Yrjänäinen, Maija (2023) Työolobarometri 2023. *Työ- ja elinkeinoministeriö 2024:16*. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Pitkänen, Ville, Jutila, Karina, Niemi, Mari K., Paljakka, Mari, Rahkonen, Juho, Simonen, Jenni, Väyrynen, Tuija & Veijola, Roosa (2023) Miten meillä menee? Katsaus suomalaisten mielenmaisemaan 2023. *E2 Tutkimuksen katsauksia 1/2023*. Saatavissa: <https://www.e2.fi/media/julkaisut-ja-alustukset/mitenmeillamenee/raportti-2023.pdf>. Viitattu 29.5.2024.
- Suomen virallinen tilasto (SVT) (2024) Väestörakenne. [verkkajulkaisu]. Viiteajankohta: 2023. ISSN=1797-5379. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa: <https://stat.fi/tilasto/vaerak>. Viitattu: 30.5.2024.

5. LIITTEET

Liite I: Kyselyvastaajien taustatiedot

	(N)	(%)
Kaikki	381	100
SUKUPUOLI		
Mies	199	52
Nainen	174	46
Muu/ en halua sanoa	8	2
IKÄRYHMÄ		
15-19-vuotiaat	123	32
20-24-vuotiaat	129	34
25-29-vuotiaat	128	34
KOULUTUS		
Peruskoulu	58	15
Lukio	88	23
Ammattikoulu/ ammatillinen koulutus	112	29
Ammattikorkeakoulu	62	16
Yliopisto	62	16

	(N)	(%)
MAAKUNTA		
Etelä-Karjala	122	32
Pohjois-Karjala	190	50
Kainuu	57	15
Muut maakunnat	12	3
KAUPUNGIN KOKO		
Maakuntakeskus	259	68
Muut kaupungit ja kunnat	122	32
TOIMEENTULO (ITSEARVIOITU)		
Hyvä tai erittäin hyvä toimeentulo	160	42
Kohtalainen toimeentulo	126	33
Huono tai erittäin huono toimeentulo	85	22

Liite 2: Mitkä asiat pelottavat tai huolestuttavat sinua? (%)

	Koko Suomi, N=1021 (%)	Itä-Suomi, N=381 (%)
Oma jaksaminen ja psyykkinen hyvinvointi	46	45
Toimeentuloon liittyvät vaikeudet	44	44
Ajatus läheisten menettämisestä/kuolemasta	39	33
Kansainväliset levottomuudet, konfliktit ja sodat	38	33
Läheisten terveys ja hyvinvointi	37	30
Suoriutuminen töissä tai opinnoissa	36	38
Yksinäisyys	26	27
Oma fyysinen terveys	25	25
Ympäristön tila ja ilmastonmuutos	24	22
Työttömyys	19	27
Yhteiskunnallisen ilmapiirin jännitteet	18	15
Syrjityksi tai kiusatuksi tuleminen	10	11
Globaalit pandemiat, kuten korona	8	8